Ad 5 ¶ Ad quintũ dicendũ. q vbicũq; est aliquid receptuz oportet ibi esse modũ. cum receptũ limitet scõm recipiens. Et ideo cũ esse creature tam essentiale q̃ accidẽtale sit receptũ. modus non solũ inuenitur in accidẽtalib.
Ad 6 sed etiam in substãtialib. ¶ Ad. vi. dicendũ. q cum in istis tribus ratio boni ꝓstituatur non potuit a deo fieri qd esset aliqd bonũ nõ habens speciẽ modũ z ordinem.
Ad 7 sicut ab eo fieri nõ potuit q esset aliquis homo q̃ nõ esset animal rationale. ¶ Ad septimũ dicendũ. q etiam species modus et ordo singulũ hoz est bonũ. non illo modo dicendi bonũ quo substistens in bonitate ẽ bonum. sed q̃ principiũ bonitatis bonũ est. Unde nõ oportet q singulum eorũ habeat speciem modũ et ordinẽ. sicut non oportet q forma habeat formã q̃uis sit ens et omne ens sit per formã. Et hoc est q quidã dicũt. cum dicitur omnia habere speciem modũ et ordinẽ. intelligitur de creatis et
Ad 8 non de cõcreatis. ¶ Ad octauũ dicendũ. q quidam dicunt speciem modũ et ordinẽ fm q ꝓstituũt bonũ naturez. z scõm q diminuũtur per peccatũ prout pertinet ad bonum moris esse eadez. sed differre fm rationẽ. Sicut patet in volũtate. quia ipsa eadez potest ꝓsideran inquãtum natura quedã. z sic sunt in ea species modus et ordo constituẽtia bonũ nature Vel inquantũ est volũtas prout habet ordinẽ ad gratiam. z sic attribuitur ei modꝰ ordo z species. que possunt diminui p peccatũ que constituunt bonũ moris. Vel potest melius dici. q cum bonum ꝓsequitur esse. z bonum per speciẽ z modum et ordinem constituatur. sicut aliud est substãtiale esse et aliud accidentale. Et ita constat esse aliam formã substantialem et accidentalẽ. z vtrũq; proprũ habet modum et
Ad 9 proprũ ordinem. ¶ Ad nonũ dicendũ. q scõm Augꝰ. in libro de natura boni. modus species z ordo. non ideo dicũtur mala. quia in se mala sint. sed qz vel minora sunt q̃ esse habeant vel quia nõ accomodãtur quib accomodanda sunt. z ideo ex aliq̃ priuatione circa modũ speciez
Ad 10 et ordinẽ dicũtur mala. non aũt ex seipsis. ¶ Ad. x. dicendũ. q verbũ Ambro. nõ est intelligendũ q lux omnino careat modo. cũ habeat limitatam speciẽ et virtutez. sed quia nõ determinat respectu aliquoz corporalium. eo q ad omnia corporalia se extendit inquantũ nata sunt omnia vel illuminari vel alios effectus per lucem recipe
Ad. ii. re. vt ptz p Dyonisꝰ. in. iiij ca. de di. no. ¶ Ad. xi. dõm q caritas fm suũ eẽ qd habet in subiecto. habet modũ z sic creatura q̃dã est. put aũt cõpat ad bonũ infinitũ qd deꝰ ẽ nõ habet modũ vltra quẽ caritas nr̃a non procedit.

Materia. xxij. de appetitu boni et voluntate.

Questio. xxij. ẽ de appetitu boni z voluntate. z habet quindecim questiones. Prima. vtz oia appetant bonũ Secũda. vtz oia appetãt ipsum deũ. Tertia. vtz appetitus sit q̃dã specialis potẽtia aie Quarta. vtz volũtas in rationabilib sit alia potẽtia p̃ter appetitiuã sensitiue p̃tis. Quita. vtz volũtas aliq̃d de necessitate velit. Sexta. vtz volũtas de necessitate velit q̃cq̃d vult. Septima vtrũ aliq̃s mereatur volendo id qd de necessitate vult. Octaua. vtrũ deꝰ possit cogere volũtatẽ. Nona. vtruz aliq̃ creatura possit ĩmutare volũtatẽ vel imprimere aliquid in ipsaz. Decima. vtz volũtas et intellectus sint eadẽ potẽtia. Undecima. vtz volũtas sit altioz potẽtia q̃z intellectꝰ vel ecõuerso. Duodecima. vtz volũtas moueat intellectũ z alias vires aie. Decimatertia. vtrũ intẽtio sit actus volũtatis. Decimaquarta. vtrũ eodẽ motu volũtas velit finẽ z intẽdat ea q̃ sunt ad finẽ. Decima quinta. vtrũ electio sit actus voluntatis.

Questio est de appetitu boni z volũtate. Et q̃rit̃ pmo vtrũ oia bonũ appetãt. Et videt̃ q nõ. Eodẽ em̃ modo ens se habet ad verz et bonũ. cũ ꝓuertat̃ cũ vtroq;. sicut ergo ꝓgnitio se habet ad verũ. sic appetitus ad bonũ. nõ aũt omne ens ꝓgnoscit verz. ergo nec omne ens appetit bonũ. ¶ Pre. Remoto poz remouetur posteriꝰ. sed in aiali ꝓgnitio appetitũ pcedit. Cognitio ãt nullo mõ se extẽdit ad inaiata vt dicamꝰ ea cognoscere naturalit̃. ergo nec appetitꝰ ad eadẽ se extendit vt dicamus ea naturalit̃ appetere bonũ. ¶ Pre. Scõm Boetiũ in li. de ebdo. Vnũqd q̃z dicit̃ appetere aliud inquantũ est sibi simile. si res igitur aliq̃ appetat sibi bonũ. oportet q sit similis bono. cũ aũt similia sint quoz est q̃litas z forma vna. oportet formã boni esse in appetẽte bonum. sed nõ pot esse q sit ibi fm esse nature. qz iam vlterius bonũ nõ appeteret. qd em̃ habet q̃s iam nõ appetit. ergo oportet q in appetente bonũ forma boni preexistat p modũ intẽtionis. Sed in quocũq; ẽaliq̃d p hũc modũ. illud ẽ ꝓgnoscẽs. q̃ appetitꝰ boni nõ pot esse nisi ĩ cognoscentib. z sic idẽ qd pus. ¶ Pre. Si oia bonũ appetũt. Hoportet intelligi de bono qd oia possunt habere. qz nihil appetit rõnabilit̃ z naturalit̃ qd ipossibile ẽ ipsum habere. sed bonũ extendẽs se ad oia entia nõ est nisi esse. q̃ idẽ est dicere oia bonũ appetere z esse. sed nõ oia appetũt esse. immo vt videt̃ nulla. qz oia esse habẽt z nihil appetit nisi qd nõ habet. vt ptz p Augꝰ. in li. de tri. et p phm in pmo phys. q̃ non oia bonũ appetũt ¶ Pre. Vnũ z bonũ et verũ equalit̃ ꝓuertũtur. sed nõ oia entia appetũt vnũ et verũ. ergo nec bonũ ¶ Pre. Scõm phm q̃dã habẽtes rectã rationẽ ꝓtra rationẽ operãtur. nõ aũt operarent̃ nisi appeterẽt vel vellẽt. qd aũt ꝓtra rationẽ est malũ est. q̃ quidã appetũt malũ. nõ igitur oia appetũt bonũ ¶ Pre. Bonũ qd oia appetere dicũt̃ fm Lõmẽ. in pmo ethy coz est esse. sz quidã nõ appetũt esse. sed magis non esse. vt dãnati q̃ z mortẽ aie desiderãt vt penitꝰ nõ essent. q̃ nõ oia bonũ appetũt ¶ Pre. Sicut vires apprehẽsiue cõparãtur ad sua obiecta. ita etiã appetitiue. sed vis apprehẽsiua debet esse denudata a specie sui obiecti ad h̃ vt cognoscat sicut pupilla a colore. q̃ appetẽs bonũ debet esse denudatũ a specie boni. sz oia habẽt speciẽ boni. q̃ nihil appetit bonũ. ¶ Pre. Opari aliq̃d ꝓpt̃ finẽ ꝓuenit creatori. z creature agẽti a ꝓposito. sz creatoz agẽs a ꝓposito et creatura. vt hõ artifitialit̃ operãdo ꝓpt̃ finẽ aut desiderando vel diligẽdo bonũ habet ꝓgnitionẽ boni vel finis. Ergo z natura q̃ est media inter duo. vtpote presuppones opus creationis z p̃supposita in opere artis. si debet appetere bonũ ꝓpt̃ qd operat̃ oportet q ipsuz cognoscat. sz nõ ꝓgnoscit. ergo etiã naturalia nõ appetũt bonũ ¶ Pre. Omne illud qd appetit̃ quer̃it̃. sed fm Plato. nihil pot queri cui? noticia nõ habet̃. sicut si aliq̃s quereret ꝛc seruũ fugitiuũ nisi eiꝰ noticiã habeat cũ iuenit iuenire ne sciret. q̃ illa q̃ non habent ꝓgnitionẽ boni non appetunt.

.ii. ¶ Prete. Appetere finem ē eius quod ordinatur in finē sed vltimus finis qui est deus nō ordinatur in finem. ergo non appetit finem vel bonū. ⁊ ita non appetūt bonum omnia. ¶ Prete. Natura determiata est ad vnū. si ergo res naturaliter appetant bonū. non deberēt aliquid aliud naturaliter appetere. sed naturaliter oīa appetunt pacem. vt patet per Augusti. in. xiij. de ciui. dei. Et per Dyonis. in. xiij. ca. de di. no. Et iterū pulcrū oia appetūt vt etiam patet p Dyonis. in. iiij. ca de di. no. ergo nō omnia appetunt bonū naturaliter. ¶ Prete. Sicut aliquis appetit finem qū non habet. ita delectatur in eo iā habito. sed non dicimus res inaiatas delectari in bono. ergo non debet dici q bonū appetant.

Contra

¶ Sed contra est quod Dyonisius dicit in quarto capitulo de diuinis nominibus. Existentia pulcrum et bonum desiderant ⁊ oia quecūq faciūt. ꝓter hoc q videtur eis bonū faciūt. ⁊ omniū existentiū intentio principium et finem bonū habet. ¶ Pre. Philosophus dicit in primo Ethi. q quidā bonū bene diffiniūt dicentes q bonū est qd oia appetūt ¶ Pre. Omne qd agit agit ꝓter finē. vt ptz p phz in. ij. Metaphys. sed qd agit ꝓter aliqd appetit illud. ergo oia appetunt finē et bonū qd habet rationē finis. ¶ Pre. Omia appetūt suā pfectionē. sz vnūqdq ex h q fit pfectū est bonū. g oia appetūt bonū

Rō

¶ Respōsio dicendū. q oia bonū appetūt non solum habentia cognitionē. sed etiā que sunt ꝓgnitionis expertia. ¶ Ad cuius euidentiā sciendum est. q quidā antiqui phi posuerūt effectus eueniētes in natura ex necessitate precedentiū causarū ꝓuenire. non ita q cause naturales essent hoc modo disposite ꝓter cōueniētiā taliū effectuū. ¶ Quod phs in. ij. Phys. ex hoc improbat. qz secōm hoc huiusmodi cōueniētie et vtilitates cum non essent modo aliquo intente casu ꝓuenirēt. ⁊ sic non accederēt in maiori pte sed in minori. sicut et cetera que casu accidere dicimus. Unde necesse est dicere q omnes res naturales sunt ordinate et disposite ad suos effectus cōueniētes. ¶ Dupliciter aūt ꝓtingit aliqd ordinari ⁊ dirigi in aliqd sicut in finem Uno mō per seipsuz. sicut homo seipsum dirigit ad locū quo tendit. Alio mō ab altero sicut sagitta que a sagittāte dirigitur ad determinatum locū. A se quidē in finem dirigi nō possunt nisi illa que finem cognoscūt. oportet eiū dirigens habere cognitionem eius in qd dirigatur. Sed ab alio possunt dirigi in finem determinatū etiā que finem nō cognoscūt. sicut patet de sagitta. Sed hoc dupliciter ꝓtingit. Oūq eiū id quod dirigitur in finē solūmodo ipellitur et mouetur a dirigente sine hoc q aliquā formā a dirigēte consequatur p quā ei cōpetat talis directio vel inclinatio. et talis inclinatio est violenta. sicut sagitta inclinatur a sagittante ad signū determinatū. Aliqū aūt id quod dirigit vel inclinatur in finem consequtur a dirigente vel a mouente aliquā formā per quā sibi talis inclinatio ꝓpetit. vnde ⁊ talis inclinatio erit naturalis quasi habens principiū naturale. sicut ille qui dedit lapidi grauitatē inclinauit ad hoc q deorsum naturaliter ferretur. p quē modum generās ē motoz in grauib⁹ ⁊ leuib⁹ secōm phm in. viij. physicorū. Et p hūc modū oia naturalia in ea q eis ꝓueniūt sūt inclinata habētia aliqd qd est inclinationis principiū ratione cuius inclinatio eoꝝ est naturalis. ita q quodāmō ipsa vadāt ⁊ nō solū ducātur in fines debitos. violenta eiū tantum ducūtur quia nihil conferūt mouenti. sed naturalia etiam vadunt in finem inquātū cooperant inclinati et dirigenti p principiū eis inditū. Qd aūt dirigitur vel inclinatur ad aliqd ab alio. in id inclinatur qd est intentum ab eo q inclinat vel dirigit. sicut in idem signuz sagitta dirigit qd sagittator intendit. Unde cū oīa naturalia naturali quadā inclinatione inclinata sint ad fines suos a primo motore qui est deus. oportet q id in qd vnūquodq naturaliter inclinatur sit illud qd volitum ē vel intentū a deo. Deus aūt cū non habeat aliū sue volūtatis finē nisi seipsuz et ipse sit ipsa bonitas eēntia. oportet q oia alia sint inclinata in bonū naturaliter. Appetere aūt nihil aliud ē q ad aliqd petere. id est rēdere in aliquid ad ipsum ordinatū. Unde cū oia sint ordinata ⁊ directa a deo in bonū. et hoc mō q vnicuiq insit principiū per qd ipsuz intēdit in bonū quasi petēs ipsum bonum. oportet dicere q naturaliter oia bonū appetant. Si eiū essent oia inclinata in bonū sine hoc q haberēt in se aliqd inclinationis principiū possent dici ducta in bonū. sed nō appetētia bonū. Sed ratione inditi principij dicūtur omnia appetere bonū quasi sponte tendētia in bonū. Propt qd etiā dicit Sap. viij. q diuina sapiētia disponit omnia suauiter. qz vnumqdq ex suo motu tendit in illud in qd diuinitus est ordinatum.

¶ Ad primū igit dicendū. q vez et bonū quodāmodo se habent similiter ad ens ⁊ quodāmodo dissimiliter Secōm vero predicationis ꝓuersionē silr. sicut eiū vnūquodq est bonū ita et verū. Sed sm ordinē cause pficientis dissimilit. nō eiū vez habet cause pficiētis ordinez ad oia entia sicut bonum. quia scz pfectio veri attendit sm rationē speciei solū. vñ immaterialia sola possunt pfici vero. qz ipsa tantū possunt recipere rationē speciei sine esse materiali. bonū vero cū sit perfectiuū secōm rationem speciei et esse simul. potest pficere tā materialia q̄ immaterialia. ⁊ ideo oia possunt appetere bonū. sed nō oia cognoscere verū ¶ Ad. ij. dicendū. q quidā dicūt q sicut omnibus appetitus naturalis inest. ita ⁊ cognitio naturalis ¶ Sz hoc nō pōt esse verū. qz cū cognitio sit p assimilationē. similitudo in esse nature non facit cognitionē sed magis impedit. ratione cuius oportet organa sensuum a specieb⁹ sensibiliū esse denudata vt possint eas recipere secōm esse spirituale qd cognitionē causat. Unde illa q̄ nullo modo possunt aliqd recipere nisi materiale esse nullo modo possunt ꝓgnoscere. appetere tamen possunt inquantū ordinātur in aliquā rem in esse nature existentem ¶ Appetitus enim non respicit de necessitate esse spirituale sicut cognitio. vñ potest esse appetitus naturalis sed nō cognitio naturalis Nec tñ per hoc. phs vetur quin appetitus in aīalib⁹ ꝓgnitionē seqtur. quia etiā in rebus naturalib⁹ seqtur apprehensionē vel ꝓgnitionē. nō tamē ipsoꝝ appetentiū. sed illius q ea in finē ordinat. ¶ Ad tertiū dicendū. q omne qd appetit aliquid. appetit illud inquantū habet similitudinē aliquā cum ipso. Nec illa similitudo sufficit q est sm esse spirituale. alias oporteret q animal appetereret qequid ꝓgnoscit. sed oportet q sit similitudo sm esse nature. Sed hec similitudo attendit dupliciter. Uno mō sm q forma vni⁹ sm actū pfectū est in alio. ⁊ tūc ex hoc q aliqs sic assimilat fini nō tendit in finē. sed qescit in fine. Alio mō sm q forma vnius est in alio incōplete id ē in potētia. Et sic sm q aliqd habet in se formā finis et boni in potētia tēdit in bonū vel finem et appetit ipsuz. Et secōm hūc modū materia dicit appetere formā inquātū ē in ea forma in potētia. Et ideo quāto ista potentia ē magis pfecta ⁊ ꝓpinquioz actui tanto

Opinio falsa

Reprobat

Dupliciter aliqd dirigit in finem

Ad .i.

Ad 2

Reprobat

Ad 3

causat vehementiorem inclinatōem. Ex quo cōtingit q
omnis motus naturalis in fine intendit quādo id qd ten
Ad 4 dit in finem iam est fini similius. ¶ Ad.iij.dōm.q cum
dicit.omnia bonū appetūt.nō oportz bonum determinari
ad hoc vel illud.sed in ꝓmunitate accipi.qz vnūqdqz ap
petit sibi bonū naturaliter ꝓueniens.si tamē ad aliquod
vnū bonū determinet.hoc vnū erit esse. Nec hoc ꝓbat
p hoc q omnia esse habent.qz que habent esse appetūt eius
ꝓnuatōem.et qd habet esse in actu vno mō.habet esse
in potentia alio mō.sicut aer est actu aer.z potētia ignis.
Ad 5 sic qd habet esse actu appetit esse actu. ¶ Ad.v.dōm.q
vnū z verum nō habent rōnem finis sicut z bonū. z ideo
Ad 6 nec etiā rōnem appetibilis dicunt. ¶ Ad.vi.dōm.q illi
etiā qui operanꝫ ꝑtra rōnem appetunt bonū p se.vtputa
qui fornicatur attendit ad id qd est bonū z delectabile fm
sensum.sed q sit malum fm rōnem.hoc est ꝑter eius in
tentionem.vnde bonū est desideratū p se.malum autē p
Ad 7 accidens ¶ Ad.vij.dōm.q sicut aliquid se habet ad ħ
q sit bonū.ita q sit appetibile z delectabile Dictū est enim
supra q fm esse substātiale nō dr aliquid bonū simplr z
absolute.nisi supaddātur alie pfectiones debite. Et ideo
ipsum esse substātiale nō est absolute appetibile nisi debi
tis pfectionib adiūctis. Unde dicit phūs in ꝓmo ethi.
Omnib delectabile est esse.nō oportz aūt recipere ma
lam vitam z corruptaz neqz in tristicijs.hec enim est mala
simplr z simplr fugienda.cuius sit appetibilis fm quid.
Eiusdē aūt rōnis est in appetendo z fugiendo aliqd esse
bonū z corruptiuū mali.vel esse malū z corruptiuū boni.
vnde ipsum carere malo bonum dicimus fm plm in.v.
ethi. Non esse igit accipit rōnem boni incōpstum tollit esse
in malicia vel in tristicia.qd est malum simplr.licet sit bo
mū fm quid.et p hūc modū non esse ꝑt desiderari sub rō
Ad 8 ne boni. ¶ Ad.viij. dōm.q in apprehensiuis potentijs
nō semp hoc est verum q potentia totaliter denudetur
a specie sui obiecti.hoc enim fallit in illis potentijs .que ha
bent obiectū vniuersale.sicut est intellectus .cuius obie
ctum est qd quid est.cum tamen habeat quidditatē opor
tet tn q sit denudatus a formis illis quas recipit. Fallit
etiā in tactu ꝓter ħ.qz etsi hūt specialia obiecta.stz tn de
ncētate aīalis.vn organū eius non ꝑt esse omino absqz
calido z frigido.est tn quodāmodo ꝑter calidum z frigi
dum incōpstum est medie ꝓplexionatum.medium aūt neu
trum extremorū est. Appetitus aūt habet obiectum scilz
bonū.vnde nō est denudatus totaliter a bono.sed a bo
no quod appetit.habet tamen illud in potentia .et fm ħ
assimilatur illi.sicut potentia apprehensiua est in potētia
Ad 9 ad spēm sui obiecti. ¶ Ad.ix.dōm.q sicut ex dictis pa
tet in omni dirigente in finez requiritur cognitio finis.na
tura autem non dirigit in finem sed dirigitur.deus autē
est agens a proposito quodlibet dirigens in finem.z ideo
oportz q habeat finis cognitionem.non autem res natu
Ad 10 ralis. ¶ Ad decimū dicendum.q ratio illa recte proce
dit de eo quod appetit finem.quasi seipsum dirigens in fi
nem.quia in eo requiritur q sciat cum ad finem peruen
Ad 11 tum fuerit.non autem in eo oportet qd tn in finez dirigit
¶ Ad vndecimū dicendum.q per quam naturam ali
quid tendit in finem quem nōdum habet.per eandē de
lectatur in fine cum iam habet.sicut per eandem naturā
terra mouetur deorsum et quiescit ibi. Fini ergo vltimo
non competit rendere in finem.sed seipo fine frui.et hoc
licet propie appetitus dici non posset est tamen quod
dam ad genus appetitus pertinens a quo omnis apperi
tus deriuatur.ex hoc enim q deus seipso fruitur alia in se
dirigit. ¶ Ad duodecimū dōm.q appetitum terminari Ad 12
ad bonum et pacem z pulcrum.non est eum terminari in
diuersa. Ex hoc enim ipso q aliquid appetit bonum.appe
tit simul z pulcrum z pacem.pulcrum quidem incōpstum
est in seipso modificatum z specificatum.quod in ratione
boni includitur.sed bonum addit ordinez perfectiui ad
alia. Unde quicūqz appetit bonum.appetit hoc ipso pul
crum Pax aute zuportat remotionem perturbantium
et impedientium adeptionem boni.ex hoc ipo q aliquid
desideratur.desideratur etiam remotio impedimentorū
eius.vnde in eodem appetitu appetitur bonum pulcrū
et pax. ¶ Ad decimūtertium dicendū.q delectatio in Ad 13
sui ratōne includit rationem boni quod delectat.z ꝓter
hoc nō pūt delectari in fine debito.nisi ea que cognoscūt
finem.sed appetitus non importat cognitionem in appe
tente.vt ex dictis patet.tamen large z improprie accipi
endo delectatōem Dyo.dicit.iij.ca.q bonū z pulcrum
est omnib delectabile z amabile

Secūdo querit.vtrum omnia appetant ipsum deum.

¶ Et videtur 1
q non.res enim ordinatur in deum vt est cognoscibilis et
appetibilis.sed non omnia que ordinantur in ipsum vt est
cognoscibilis z appetibilis cognoscunt ipsum. non enim
omnia cognoscentia cognoscūt deum.ergo nec omnia que
ordinātur in ipsum vt appetibile appetūt ipsum. ¶ Ore. 2
Bonum quod est ab omnib desideratum secōm philoso
phum primo ethicorꝫ.est esse.vt ibidem vult Comen.
sed deus non est esse omnīū.ergo deus non est illud bo
num quod ab omnib est desideratum. ¶ Ore. Nullus 3
appetit illud quod refugit.sed quidam refugiunt deum
cū odiūt ipm.vt habet in psalo. Superbia eorꝫ q te ode.zc
Et Job.xxi. Dixerūt deo recede a nobis. ergo nō om
nia appetunt deum ¶ Ore. Nullus appetit illud quod 4
habet.sed quidā.sicut beati q deo fruūtur. hūt ipm deum
ergo non omnia deum appetunt. ¶ Ore. Naturalis ap 5
petitus non est nisi eius quod potest haberi.sed sola rati
onalis creatura potest habere deum.cum sola sit ad ima
ginem.z eo ipso imago dei sit quo capax eius est. vt Au
gustinus dicit in libro de trini.ergo non omnia appetunt
deum naturaliter

¶ Sed contra est quod Augusti.dicit in libro solilo. Cōtra
Deū diligit quicquid diligere potest.sed omnia possunt
diligere.quia omnia appetūt bonum.ergo omnia appetūt
deū. ¶ Ore. Unūquodqz appetit finē suū naturaliter
propter quem est.sed omnia sunt ordinata in deum sicut
in finem. Prouerb.xvi. vniuersa propter ipsum operatus
est dominus.ergo omnia naturaliter appetunt deum

¶ Responsio dicendum.q omnia naturaliter appe Rō
tunt deum implicite.non autem explicite. ¶ Ad cuius Nota
euidentiam sciendum est.q secūdaria causa non potest in
fluere in suū effectum.nisi incōpstum recipit virtutem pri
me cause.sicut aūt influere cause efficientis est agere. ita
influere cause finalis est apperi z desiderari Et ideo sicut
secūdarium agens non agit nisi virtute primi agentis ex
istente in ipso.ita secūdarius finis non appetitur nisi per
virtutem finis principalis in eo existentem.prout scilz est
ordinatum in illud.vel habet similitudinem eius.z ideo
sicut deus ꝓter hoc q est primū efficiēs agit in omī agen

te.ita ꝓter hoc q̃ est vltimus finis appetitur in omni fine. sed hoc est appetere ipm deum implicite. Sic em̃ ꝓtus pme cause est in secũda vt etiam pncipia in conclusionib̃ resoluere aũt ꝓclusiones in principia vel secundas causas in pmas est virtutis rõnalis. vnde tm̃ ratiõalis creatura potest secũdos fines in ipsum deum per quãdam viaz resolutionis reducere. vt sic ipsum deum explicite appetat et sicut in demonstrativis scientijs nec recte sumit cõclusio nisi per resolutõem in prima pncipia. ita appetitus creature rõnalis nõ est rectus nisi p appetitum explicitum ipsius dei actu vel habitu.

Ad .j. ¶ Ad pmũ igitur dõm. q̃ etiam omnia cognoscentia cognoscũt implicite deum in omni cognito. sicut em̃ nihil habet rõnem appetibilis nisi per similitudinẽ pme bonitatis. ita nihil est cognoscibile nisi per similitudinẽ prime

Ad 2 veritatis. ¶ Ad secũdũ dicendũ. q̃ ipsum esse creatum est similitudo diuine bonitatis. vnde incẖtum aliqua desiderant esse. desiderant dei similitudinez 7 deum implicite.

Ad 3 ¶ Ad tertiũ dõm. q̃ deus potest dupliciter ꝓsidera ri. vel in se. vel in effectib̃ suis. In se quidem cum sit ipsa essentia bonitatis. non pt nõ diligi. vnde ab omnib̃ videntibus eum per essentiam diligit̃ et incẖtuz quisq̃z cognoscit tantũ diligit̃. Sed in aliq̃b̃ effectib̃ suis incẖtũ sunt ꝓtrarij volũtati. sicut sunt pene illate vel p̃cepta q̃ gratia videntur ipse deus refugit̃ 7 quodãmodo odio habetur. 7 tamen oportz q̃ illi qui eum cẖtum ad aliquos effectus odiũt. in alijs effectib̃ diligant eũ. sicut ipsi demones. fm Dyo. in. iiij. ca. de di. no. appetũt esse viuere naturaliter. 7 in hoc ipsum deuz appetũt 7 diligũt

Ad 4 ¶ Ad qrtum dõm. q̃ beati qui iam fruũtur deo appetũt fruitionis ꝓtinuitatem. Et iterũ fruitio ipsa est sicut iam quidam habitus pfectus suo appetibili. cẖuis nomen appetitus impfectionẽ importet

Ad 5 ¶ Ad quintũ dõm. q̃ sola creatura rõnalis capax dei dicit̃. q̃ ipsa sola pt ipm cognoscere et amare explicite. sed etiã alie creature participãt diuinã similitudinẽ. 7 sic ipm deũ appetũt

Tercio querit̃. utruz appetitus sit quedã spẽalis potẽtia aie.

¶ Et videt̃ q̃ non. potentie em̃ aie nõ ordinãtur nisi ad opera vite. sed opera vite dicũtur quib̃ aiata ab inaiatis distinguũtur. sz fm appetere nõ distinguũtur aiata ab inaiatis

1 q̃z etiã inaiata bonũ appetũt. ergo appetitus non est spẽalis potentia anime ¶ Qre. Appetitus nihil aliud videt̃ esse ꝗ̃ qdam directio in finem. sed appetitus naturalis sufficit ad hoc q̃ aliquid p ipm dirigatur in finem. ergo

2 non oportz supaddi appetitum animalem. qui sit specialis potentia aie ¶ Qre. Operatõnes 7 potentie differũt

3 penes terminos. sed idem est terminus appetitus naturalis 7 aialis. sez bonũ. ergo eadẽ est operatio vel potentia sed appetitus naturalis nõ est potentia aie. ergo nec aialis. ¶ Qre. Appetitus est rei nõ habite fm Aug'm. sed

4 in aialib̃ iam per cognitõem habet̃ bonũ. ergo cognitionem boni nõ seqtur in aialib̃ aliquis appetitus qui specialem requirit potentiã. ¶ Qre. Spẽalis potentia ordi

5 natur ad spẽalem actum. nõ aũt ad actũ ꝓmune omnib̃ anime potentijs. sed appetere bonũ est ꝓmune omnib̃ anime potentijs. quod patz ex hoc q̃ quelibet potentia appetit suũ obiectum 7 delectatur in ipso. ergo appetitus non

6 est specialis potentia anime ¶ Qre. Si potentia appetitiua appetat bonũ. aut appetit bonũ ꝓmuniter. aut appetit bonũ sibi. Si aũt appetat bonũ ꝓmuniter. cum omnis potentia alia appetat bonum particulare. appetitiua non est spẽalis potentia anime. sed vniuersalis. Si autẽ appetat bonũ sibi ꝓueniens. cum etiam quelibet potentia alia sibi bonũ appetat. pari rõne quelibet alia potẽtia potest dici appetitus. ergo non est alia potentia anime que specialiter debet dici appetitus.

¶ Sed ꝓtra est qd̃ pl̃us ponit potentiã appetitiuam spẽalem potentiã aie. in. iij. de aia. Cõtra

¶ Responsio dõm. q̃ appetitus est specialis potẽtia anime ¶ Ad cuius euidentiam est sciendũ. q̃ cum potẽtie anime ordinantur ad opera que sunt animatoꝝ. ꝓria fm hoc aliqua operatio habz q̃ ad eam spẽalis anime potentia deputẽtur q̃ ipsa est ꝓria operatio aiari. Inuenit̃ aũt operatio que fm vnũ modum ꝓmunis est animatis et inanimatis. sed fm alium modũ est aiatorum ꝓria. sicut moueri 7 generari. Res em̃ spũales absolute habent naturam vt moueant. sed nõ vt moueantur. corpora aũt mouẽtur quidem. 7 cẖuis vnũ possit alterũ mouere. non tamen aliquod ipsorũ potest mouere seipsum. q̃ illa que mouent seipsa (vt probatur in. viij. phys.) diuidũtur in duas partes. quarum vna est mouens. 7 alia mota. qd̃ quidem in reb̃ corporalibus esse nõ potest. quia forme earum non possunt esse mouentes. cẖuis possint esse motus princ. piũ vt quo aliquid mouetur. sicut ptz in motu terre. grauitas em̃ est pncipiũ quo mouetur. nõ tamẽ est motor. Et hoc ꝓtingit tum ꝓter simplicitatem corporũ inanimatoꝝ. que nõ habent tantũ diuersitatez in partib̃ vt vna pars possit esse mouens 7 alia mota. Tum etiaz ꝓter ignobilitatem 7 materialitatẽ formarũ. que q̃ longe distant a formis separatis quarũ est mouere. non retinent vt mouere possint. sed solum vt sint motus pncipia. Res aũt animate sunt ꝓposite ex natura spũali 7 corporali. vnde potest esse in eis vna pars mouẽs 7 alia mota taz fm motũ localem cẖ fm alios motus. 7 ideo incẖtũ moueri efficitur hoc mõ. ꝓria operatio ipsoꝝ animatoruz vt ipsa seipsa moueant ad determinatas species motus. inuenũtur in animalib̃ speciales potentie ordinate. sicut ad motũ localem in animalib̃ vis motiua. in plantis vero et in animalib̃ ꝓmuniter vis augmentatiua ad motuz augmenti. nutritiua ad motum alteratiõis. generatiua ad motum generatiõis. Similiter etiaz appetere qd̃ quodã modo est ꝓmune omnibus fit quodãmodo speciale aiatis sez animalib̃ incẖtum in eis inuenitur 7 appetitus 7 mouens appetitum. ipsum em̃ bonũ apprehensum est mouẽs appetitũ fm pl̃m in. iij. de aia. Vnde sicut animalia mouentur ex se pre alijs. ita etiam appetunt ex se. Et ꝓter h̃ sicut vis motiua est specialis anime potentia. ita vis appetitiua.

¶ Ad pmũ ergo patz solutio p iam dicta. ¶ Ad. ij. dõm. q̃ q̃z aialia nata sunt participare diuinã bonitatem eminentius ceteris inferiorib̃ reb̃. inde est q̃ indigent multis operatõib̃ 7 auxilijs ad suã pfectõem. sicut q̃ potest ꝓsequi pfectam sanitatem multis exercitijs est ꝓprie q̃z sanitari cẖ ille qui nõ potest pcipere nisi modicam sanitatem. 7 ob h̃ nõ indiget nisi modico exercitio. fm exemplum phi in lib. ce. 7 mũ. et ideo cum appetitus naturalis sit determinatus ad vnũ nec possit esse multiformis vt in tot diuersa extendat se quot aialia indigent. necẖariũ fuit vt aialib̃ supadderet̃ appetitus aialis ꝓsequens apphẽsionẽ. vt ex multitudine apprehensoꝝ aialis appetit̃ in di

Ad .j. Ad 2

Ad 3 uersa ferretur ¶ Ad.iij.dōm.q ēuis bonū appetat tam per appetitū naturalē q̄ p aiālem appetitū.tñ p naturalē appetitū nō appetitur aliqd bonū ex se sicut p animalem Et ideo ad appetendū bonū appetitu aiali exigit potentia que nō exigitur ad appetendū per appetitū naturalē Et preterea bonum in quod tendit appetitus naturalis est determinatū ꝛ vniforme.nō aūt est ita de bono quod appetitur p appetitum aiālem. Et potest simile induci
Ad 4 de virtute motiua. ¶ Ad.iiij.dōm.q appetens bonum nō querit habere bonū fm esse intentionale qualiter a cognoscente habet.sed fm essentiale. Et ideo p hoc q animal habet bonū vt cognoscens ipm .nō excluditur quin
Ad 5 possit ipsum appetere. ¶ Ad.v.dōm.q vnaquecq̄ potentia appetit suū obiectum appetitu naturali. sed appetitus animalis ad specialem potentiā pertinet.et qꝛ appetitus naturalis determinatus est ad vnū. aīal aūt sequtur apprehensionem.inde est q singule potentie appetit bonum determinatū.sed vis appetitiua appetit qdcūq̄ bonū apprehensum. Nec tamē sequit q sit generalis potentia.qꝛ bonum ꝓmune appetit spēali modo. Unde patet solu
Ad 6 tio ad vltimum.

Quarto queritur.utrum volūtas in rōnalib⁹ sit alia potentia p̄ter appetitiuā sensitiue partis.

¶ Et videt q non Accidentalis eñ differentia obiectorū nō diuersificat potentias.sz obiectū volūtatis ꝛ appetitiue nō vident aliter differre nisi q volūtas est boni apprehensi per intellectuz. appetitus aūt sensibilis est boni apprehensi p sensum .que apprehē
2 sio accidit bono inq̄tum est bonum.ergo volūtas nō est alia potentia ab appetitu. ¶ Ore. Vis appetitiua sensitiua differt ab intellectiua p particulare ꝛ vniuersale .quia sensus apprehendit particularia.intellectus aūt vniuersalia.sed p hoc nō potest distingui appetitus sensitiue partis ꝛ intellectiue.qꝛ omnis appetitus est boni in reb⁹ existentis.qd non est vniuersale sed singulare ergo nō debet dici q appetitus rōnalis .qui est volūtas rōnalis. sit alia
3 potentia ab appetitu sensitiue partis p modū quo intellectus est alia potentia a sensu. ¶ Ore. Sicut apprehensionem sequit vis appetitiua.ita appetitiuam sequtur vis motiua.sed motiua nō est alia ꝛ alia in rōnalib⁹ ꝛ irrōna
4 lib⁹.q̄ nec appetitiua.ꝛ sic idem qd p̄us ¶ Ore. Phs in ij.de aīa distinguit quinq̄ genera potentiarū aīe ꝛ operationū.quorū vnū includit generatōnem nutritōnem ꝛ augmētū.secūdū sensitiuū.tertiū appetitiuū.quartū motiuū fm locū.quintū intellectiuū vbi intellectus a sensu distinguit.non aūt intellectiuus appetitus ab appetitu sensitiuo.ergo videt q nō distinguit potentia appetitiua superior ab inferiori.sicut potētia apprehēsiua ab inferiori.

Cōtra ¶ Sed ꝓtra ē q phs in.iij.de aīa distinguit volūtatē ab appetitu sensitiuo. ¶ Ore. Quecūq̄ sunt ordinata ad invicē oportz esse distincta. sed appetitus intellectiuꝰ est superior appetitu sensitiuo fm phm in .iij.de aīa. ꝛ etiaz mouet ipm vt sphera sphera.vt ibidem dr.ergo volūtas est alia potentia ab appetitu sensitiuo.

Rō Nota ¶ Rñdeo dōm.q volūtas est alia potentia ab appetitu sensitiuo ¶ Ad cuius euidētiā est sciendū.q sicut appetitus sensitiuus distinguit ab appetitu naturali ꝓter pfectiorē modū appetendi.ita ꝛ appetitus rōnalis ab appetitu sensitiuo.quāto eñ aliqua natura est deo propinquior.tanto in ea expressior diuine dignitatis similitudo inuenit. Hoc aūt ad diuinā dignitatez ptinet vt omnia moueat ꝛ inclinet.ipe a nullo alio motus est aut inclinatus.aut directus. Unde quāto natura aliqua est deo vicinior.tāto minus ab alio inclinatur ꝛ magis nata est se ipsam inclinare. Natura eñ insensibilis que rōne sue materialitatis est maxime a deo remota inclinat quidē in aliquē finē.nō tñ est in ea aliquid inclinās .sed solūmodo inclinationis ꝓncipiū.vt patz ex dictis. Natura vero sensitiua vt deo ꝓpinquior hz aliqd inclinās scz appetibile apprehensuz.sed tñ inclinatio ipsa nō est in potestate ipsius aīalis qd inclinat. sed ei aliunde determinata.aīalem ad aspectū delectabilis nō pt nō cōcupiscere illud. eo q ipsa aīalia nō habent dominiū sue inclinatōis. vnde nō agūt sz agūtur magis fm Damas. Et hoc ideo est.qꝛ vis appetitiua sensibilis habet organū corporale.ꝛ ideo vicinatur dispositionib⁹ materie ꝛ rerū corporaliuz vt moueat magis q̄z moueat. Sed natura rōnalis q̄ est deo vicinissima non solum habet inclinatōem in aliud sicut habent inaīata.nec solū mouēs hāc inclinatōem q̄si aliūde eis determinatā.sicut natura sensibilis.sed vltra hoc hz in potestate ipam inclinatōem vt nō sit ei necēarium inclinari ad appetibile apprehensum.sed possit inclinari vel nō inclinari.ꝛ sic ipsa inclinatio nō determinat ei ab alio.sed a seipa Et hoc qdem ꝓpetit ei inq̄tum nō vtit organo corpali.ꝛ sic recedens a natura mobilis accedit ad naturā mouentis et agentis. Q; aūt aliquid determinet sibi inclinatōnem in finē nō pt ꝓtingere nisi cognoscat finem ꝛ habitudinē finis in ea q̄ sunt ad finem.qd est tñ rōnis. et ideo talis appetitus nō determinatus ex aliquo alio de necessitate sequtur apprehensionem rōnis. Ut appetitus rōnalis. q volūtas dr.est alia potencia ab appetitu sensitiuo

¶ Ad pmū igit dōm.q volūtas ab appetitu sensibili Ad.1.
nō distinguit directe p hoc qd est ꝓsequi apprehensionem hanc vel illā.sed ex hoc qd est determinare sibi inclinationem vel inclinatōem habere determinatā ab alio .q̄ duo exigūt potentiā nō vnius modi.sed talis diuersitas requirit diuersitatem apprehensionū.vt ex dictis patz. Unde quasi ex ꝓsequenti accipit distinctio appetitiuarū virium penes distinctōem apprehensiuarum ꝛ nō ꝓncipaliter.

¶ Ad.ij.dōm.q ēuis appetitus semp intendat ad aliquid in rerū natura existens.qd est p modū particularis Ad 2
et nō vniuersalis.tñ ad appetendū q̄nq̄ mouet p apprehensionē alicuius vniuersalis ꝓditōnis.sicut appetimus hoc bonū ex hac ꝓsideratōe qua cōsideramus bonū simpliciter esse appetendū.q̄nq̄ vero p apprehensionē particularis fm particularitatē suam. Et ideo sicut appetit ex ꝓsequenti distinguit p differentiā apprehensionis quā sequtur.ita etiā ex ꝓsequenti distinguit p vniuersale ꝛ par Ad 3
ticulare. ¶ Ad.iij.dōm.q cū motus ꝛ opationes sint in singularib⁹ ꝛ ab vniuersali ꝓpositione non possit fieri descensus ad ꝓclusionē particularē nisi mediāte assumptōe particularis.nō pt vniuersalis ꝓceptio intellectus applicari ad electōem operis.que est q̄si ꝓclusio in operabilib⁹. vt dr in.iij.ethi.nisi mediante apprehensione particulari et ideo motus qui sequitur apprehensionem vniuersalem intellectus mediāte particulari apprehensione sensus.nō requirit aliam potentiā motiuā respondentē intellectui et aliā respondentē sensui.sicut est de appetitu qui imediate sequtur apprehensionē. Et ptrea vis motiua imperata.de qua obiectio tangit.est vis affixa musculis ꝛ neruis vnde nō pt esse intellectiue partis que organo nō vtitur

Ad 4 ¶ Ad .iiij. dōm. q̄ sensus ⁊ intellectus differūt p̄ rōnes
apprehensibilis inq̄ztum est apprehensibile. ⁊ ꝓpter hoc
ad diuersa genera ptinent potentiarum. Sensus enim
tendit in apprehendendū particulare. intellectus eñ in
apprehendendū vniuersale. Appetitus vero supior ⁊ in/
ferior nō differūt p̄ differentias appetibilis inq̄ztum est
appetibile. cū in idem bonū tendat quāq̄z vterq̄z appetit⁹.
sed quāq̄z differunt penes diuersum modū appetendi. vt
p̄z ex dictis. Et ideo sunt q̄dem diuerse potentie. sed non
diuersa potentiarum genera

Qvinto querit̄. vtruz

volūtas aliq̄d de necessitate velit. ¶ Et videt̄
.1. q̄ sic fm Aug⁹. in .xiij. de trini. Beatitudinē oēs vna
volūtate expetūt. sed q̄d ab oībꝫ ꝯmuniter expetit̄ de ne/
cessitate expetit̄. si eñ nō de necessitate. ꝯtingeret ab aliq̄
nō expeti. ergo volūtas de necessitate aliquid expetit.
2 ¶ Pre. Omne motiuū p̄fecte ꝟtutis de necessitate mo
uet suū mobile. sed fm p̄hm. iij. de aīa. bonū est motiuuz
volūtatis fm q̄ apprehendit̄. g̃ cū aliq̄d sit p̄fectū bonuz
sicut deus ⁊ beatitudo. vt etiaz d̄r p̄imo ethi. aliquid erit
q̄d volūtatē de necessitate mouebit. ⁊ ita a volūtate ali/
quid de necessitate appetit̄. ¶ Pre. Immaterialitas est
3 causa quare aliqua potentia cogi nō possit. potentie aūt
organis affixe cogūtur. sicut patz p̄cipue de motiua. sed
intellectus est immaterialior potentia q̄z volūtas. q̄d p̄z
ex hoc q̄ habet immaterialius obiectū. q̄r q̄dditatem ap
p̄hensam. sed volūtas habet materialius obiectuz. scilz
particulare. cū bonū in rebꝫ particularibꝫ existens sit obie
ctum volūtatis. Cū igitur intellectus cogat̄ vt aliquid
de necessitate teneat. vt d̄r in .iiij. metaph. videt̄ q̄ volun
4 tas etiā aliquid de necessitate appetat. ¶ Pre. Necessi
tas nō remouetur a volūtate nisi ratiōe libertatis cui vi/
detur necessitas opposita. sed non oīs necessitas impe/
dit libertatē. vñ dicit Aug⁹. in .v. de ciui. dei. si ita diffini
tur esse necessitas. fm q̄ dicimus necesse vt ita sit vel ita
fiat nescio cur eam timeamus ne nobis libertatez auferat
5 volūtatis. ergo volūtas de necessitate aliq̄d vult ¶ Pre
Necessariū est quod nō p̄t nō esse. sed deus nō potest nō
velle bonū. sicut nō p̄t nō esse bonus. ergo neccārio vult
6 bonū. ⁊ ita aliqua volūtas neccārio vult aliq̄d. ¶ Pre.
Scdm Grego. peccatū q̄d penitentia nō delet̄ suo pon/
dere mox ad aliud trahit. peccatū aūt nō dimittit̄ nisi vo
lūtarie. fm Aug⁹. cū ergo tractus sit q̄dā motus violen
tus. vt p̄z .vij. phy. aliq̄s p̄t violente cogi ad aliq̄d volen/
7 dum de necitate. ¶ Pre. Scdm q̄ Mgr̄ dicit in .iij. sen
tentiaꝝ. dist. xv. ca. viij. et sumit̄ ex verbis August. In se/
cūdo statu. ad est in statu culpe non p̄t hō nō peccare ante
reparatōem mortaliter. post reparatōem vero saltē veni/
aliter. sed tam peccatū mortale q̄z veniale est volūtariuz.
ergo aliq̄s status hominis est in quo nō p̄t nō velle id in q̄
peccatū ꝯsistit. ⁊ sic de necessitate volūtas aliquid vult
8 ¶ Pre. Quāto aliq̄d magis natū est ad mouendū. tāto
magis natū est necessitatē inferre. s̄z bonū magis p̄t mo/
uere q̄z verū. cum bonū sit in rebꝫ. verū aūt in rōne tm̄. g̃
cū veꝝ coget intellectū. multo forti⁹ bonū coget volūta
tem. ¶ Pre. Bonū fortius imp̄mit q̄z verū. q̄d patz ex
9 hoc q̄ amor qui est impressio boni est magis intimus q̄z
cognitio que est impressio veri. Amor eñ fm Aug⁹. est
vis quedā vniens amātem amato. ergo bonū magis p̄t
inferre volūtati necessitatē q̄z verū intellectui. ⁊ sic idem
q̄d p̄us. ¶ Pre. Quāto magis aliqua potētia p̄t in sua 10
obiecta. tanto min⁹ p̄t ab eis cogi. sed rō magis p̄t in sua
obiecta q̄z volūtas. rō eñ fm Aug⁹. xiij. de trini. format
in se spēs reꝝ. nō aūt volūtas. sed mouet̄ ab appetibilibꝫ
ergo magis p̄t volūtas cogi ab appetibilibus q̄z rō a co/ 11
gnoscibilibꝫ. ⁊ sic idem q̄d p̄us ¶ Pre. Q̄d p̄ se inest de
necitate inest. sed velle p̄ se inest volūtati. g̃ voluntas de
se aliq̄d vult. Probatio medie. Summū bonū est p̄ se voli
tum. ergo quāq̄z in ipsum fertur voluntas ipm vult. sed
semp in ipm fert̄. q̄r naturaliter in ipm fertur. ergo volū/
tas semp p̄ se vult summum bonum. ¶ Prete. In cogni 12
tione scie necitas inuenit̄. sed sicut oēs naturaliter vo/
lunt scire fm p̄hm in p̄imo metaphy. ita etiā naturaliter
volūt bonū. ergo in volūtate boni necessitas inuenitur
¶ Pre. Glo. roma .vij. dicit. q̄ volūtas naturaliter vult 13
bonū. sed ea que insunt fm naturā sunt de necitate. g̃ vo/
luntas vult bonū de necitate. ¶ Pre. Omne q̄d augetur 14
vel minuit̄ p̄t etiā totaliter auferri. sed libertas volūtatis
p̄t augeri ⁊ minui. liberius eñ arbitriū habuit hō añ pec
catū q̄z post peccatū fm Aug⁹. ergo libertas volūtatis
potest totaliter tolli. ⁊ ita voluntas potest de necessita/
te cogi

¶ Sed ꝯtra. fm Aug⁹. v. de ciui. dei. si aliq̄d est vo/ Instātie
luntariū nō est necārium. sed oē q̄d volumus est volun 1
tariū. ergo volūtas nō vult de necitate ¶ Prete. Hugo 2
dicit q̄ liberū arbitriū potissimū est sub deo. sed q̄d est ta/
le nō p̄t cogi ab alio. g̃ volūtas nō p̄t cogi vt aliq̄d de ne/
cessitate velit. ¶ Pre. Libertas opponit̄ necessitati. sed 3
volūtas est libera. g̃ nō de necessitate aliq̄d vult. ¶ Pre. 4
Bernar. dicit q̄ liberū arbitriū ex ingenita volūtate nul
la mouet̄ necitate. sed dignitas volūtatis auferri non p̄t
ergo nō p̄t volūtas de necitate aliq̄d velle. ¶ Pre. Po/
testates rōnales ad opposita se habent. fm p̄hm. sed vo/ 5
luntas est rōnalis potentia. est eñ in rōne. vt dicit p̄hus
in .iij. de aīa. ergo se h̄z ad opposita. g̃ nō de necitate deter
minat̄ ad aliq̄d ¶ Pre. Omne q̄d de necitate determina 6
tur ad aliquid naturaliter est determinatū ad illud. s̄z vo
luntas ꝯtra naturalē appetitū diuidit̄. ergo voluntas de
necitate aliq̄d nō vult. ¶ Pre. Ex eo q̄ aliquid est volū 7
tariū d̄r esse in nobis inq̄ztum nos dñi illius sumus. s̄z il/
lud q̄d est in nobis cuius dñi sumus possumus velle ⁊ nō
velle. ⁊ ita nō de necitate aliquid vult

¶ Rñsio dōm. q̄ sicut p̄t ex verbis Augusti. accipit in Rº
xi. ca. de ciui. dei. duplex est necitas. scz coactōis. ⁊ hec in Duplex
volūtate nullo mō p̄t cadere. Et necitas naturalis incli/ necitas
natōis. sicut dicimus deū de necitate viuere. ⁊ tali necessi/
tate volūtas aliq̄d de necitate vult. ¶ Ad cuius euidē/ Nota.
ciam sciendū est. q̄ in rebꝫ ordinatis oportz p̄imū includi
in secūdo. ⁊ in secūdo inuenit̄ nō solum illud q̄d ꝯpetit si/
bi fm rōnez ꝓpriā. sed etiā illud q̄d ꝯpetit fm rōnez p̄imi.
sicut homini ꝯuenit nō solū rōne vti. q̄d ei ꝯpetit fm ꝓ/
priam differentiā. que est rōnale. sed etiā vti sensu vel ali/
mento. q̄d etiā ei ꝯpetit fm suū gen⁹. q̄d est aīal vel viuū
Et silr̄ etiā videmus in sensibꝫ. q̄ cū sensus tact⁹ sit q̄si
fundamentū omniū alioꝝ sensuū. in organo vniuscuiusq̄z
nō solū inuenit̄ ꝓprietas illius sensus cuius est ꝓpriū or
ganū. sed etiā ꝓprietas tactus. sicut nō solū oculus sentit
albū ⁊ nigrū inq̄ztum est organū visus. sed etiā sentit cali
dum ⁊ frigidū. ⁊ corrūpit̄ ab eoꝝ excellentijs fm q̄ est or
ganū tactus. Natura aūt ⁊ volūtas hoc mō ordinantur
vt ipsa volūtas etiā q̄dam natura sit. q̄r in oīni q̄d in re/

bus inuenitur natura q̃dam d̃r. et ita in volũtate oportet
inuenirī nõ solum id qd̃ volũtatis est. sed etiã id qd̃ natu
re est. Hoc aũt est nature cuiusliber create vt a deo sit or
dinata in bonũ naturaliter appetens illud. Vñ ⁊ volũta⁄
ti ipsi inest q̃dam naturalis appetitus boni sibi ꝓuenien⁄
tis. ⁊ p̃ter hoc habet aliud appetere fm ꝓpriã determina⁄
tionem. nõ ex nec̃itate. qd̃ ei ꝓpetit vt voluntas est. sicut
aũt est ordo nature ad volũtatẽ. ita se habet ordo eorum
que naturaliter vult volũtas ad ea respectu quoꝝ ex se⁄
ipsa determinat. nõ ex natura. et ideo sicut natura est vo⁄
luntatis fundamentũ. ita appetibile qd̃ naturaliter appe
titur est alioꝝ appetibilium pnciplũ ⁊ fundamentuꝫ. In
appetibilib̃ aũt finis est pnciplũ ⁊ fundamentũ eoꝝ que
sunt ad finẽ. cum ea que sunt ad finẽ non appetant nisi rõ⁄
ne finis. et ideo qd̃ volũtas de nec̃itate vult quasi natura
li inclinatione in ipsum determinata est finis vltimus. vt
beatitudo. ⁊ ea que in ipso includũtur. vt est cognitio ve⁄
ritatis ⁊ alia hmõi. Ad alia vero nõ determinat de neces
sitate naturali inclinatõe. sed ꝓpria dispõne absq̃ oñi ne⁄
cessitate. q̃uis aũt quadã necessaria inclinatõe vltimũ fi
nem velit volũtas. nullo tñ modo ꝓcedenduꝫ est q̃ ad il⁄
lud volendũ cogatur. Coactio eñ nihil aliud est q̃ vio⁄
lentie cuiusdam inductio. Violentũ aũt fm phm in. iij.
ethi. est cuius pnciplũ est extra nihil ꝓferrente vim passo.
sicut si lapis sursum ꝓiciatur. qꝫ nullo modo q̃tũ est de
se ad hũc motum inclinatur. Ex cũ ipsa volũtas sit q̃dã
inclinatio. eo q̃ est appetitus quidã. non potest ꝓtingere
vt volũtas aliquid velit ⁊ inclinatio eius non sit in illud
et ideo nõ ꝑt ꝓtingere vt volũtas aliquid coacte vel vio
lente velit. etiãsi aliquid naturali inclinatõe velit. Patet
igit̃ q̃ volũtas nõ nec̃ario aliq̃d vult necessitate coactio⁄
nis. vult tamen aliquid necessario necessitate naturalis
inclinationis.

Coactio
Violẽtũ.

Ad .j. ¶ Ad pmũ igitur d̃m. q̃ ille ꝓmunis appetitus be⁄
atitudinis nõ procedit ex aliqua coactiõe. sed ex naturali
Ad 2 inclinatione ¶ Ad. ij. dicendum. q̃ q̃tumcunq̃ aliq̃d bo
num efficaciter moueat volũtatem. nõ tamen ipsam po⁄
test cogere. qꝫ ex quo ponitur q̃ velit aliq̃d. ponit̃ inclinati
onem habere in illud qd̃ est ꝓtrarium coactioni. sed ex p⁄
fectione boni alicuius ꝓtingit q̃ volũtas determinat̃ ad
illud naturalis necessitatis inclinatione ¶ Ad. iij. d̃m
Ad 3 q̃ intellectus aliquid naturaliter intelligit. sicut ⁊ volun
tas aliquid naturaliter vult. sed coactio nõ est ꝓtraria in
tellectui fm suam rõnem. sicut ⁊ volũtati. Intellect̃ eñ
etsi habeat inclinatõem in aliquid. nõ tamen notat̃ ipsam
inclinatõem. sed volũtas ipsam inclinatõnem hoīs nomi
nat. Unde quicq̃d fit fm volũtatem fit fm hoīs inclina
tionem. ⁊ ꝓpter hoc nõ potest esse violentuꝫ. sed operatio
intellectus p̃t esse ꝓtra inclinatõem hoīs que est volun⁄
tas. vt cum alicui placet aliqua opinio. sed ꝓpter efficaciã
rõnis deducit̃ ad assentiendũ ꝓtrario p̃ intellectum.
Ad 4 ¶ Ad. iij. d̃m. q̃ Aug̃. loquitur de nec̃itate naturali
quã a volũtate non excludimus respectu aliquoꝝ. ⁊ hec
etiã necessitas in diuina volũtate inuenit̃ sicut in diuino
esse. ipse eñ est nec̃ãrũ p̃ seipm. vt d̃r in. v. metaphy. Vñ
Ad 5 pꝫ solutio ad. v. ¶ Ad. vi. d̃m. q̃ peccatũ ꝓmissum nõ
Ad 6 trahit cogendo volũtatẽ. sed inclinãdo inq̃tuꝫ p̃uat gra
tiam p̃ quã homo fortificat̃ ꝓtra peccatum. ⁊ inq̃tum ex
actu peccati relinquit̃ dispositio ⁊ habitus in aĩa inclinãs
Ad 7 ad sequens peccatum ¶ Ad. vij. d̃m. q̃ circa hoc est du
Opio. i. pler opinio. Quidã eñ dicũt q̃ homo q̃tumcunq̃ est in
statu peccati mortalis potest peccatũ vitare per volũta⁄
tis libertatem. et exponunt qd̃ dicitur q̃ non potest non
peccare. id est nõ habere peccatum nõ potest. sicut ⁊ vi⁄
dere dicit̃ visum habere ⁊ vti visu. potest aũt fm eos non
peccare. id est nõ vti peccato. Et fm hoc pꝫ q̃ nulla ne
cessitas inducitur in volũtatem ad cõsentiendũ peccato
¶ Alij aũt dicũt. q̃ sicut homo in statu vite huius non
potest peccatũ veniale vitare. nõ quin possit vitare hoc Opio 2a
vel illud. sed qꝫ non potest vitare omnia vt scꝫ nullus cõ⁄
mittat. ita est etiam de mortalib̃ in eo qui gratiã nõ habꝫ
Et fm hoc etiam patꝫ q̃ volũtas nõ habet necesse velle
hoc vel illud. q̃uis sine gratia inueniatur deficiẽs ab in⁄
deficienti inclinatõe in bonũ ¶ Ad. viij. d̃m. q̃ forma re
cepta in aliquo nõ mouet illud in quo recipit̃. sed ipsum Ad 8
habere talem formã est ipsum motũ esse. sed mouetur ab
exterior agente. sicut corpus qd̃ calefit p̃ ignem non mo
uetur a calore recepto. sed ab igne. ita etiã intellectus nõ
mouetur a specie recepta vel a vero quod sequit̃ ipsam
spẽm. sed ab aliq̃ exterior re que imprimit in intellectũ. si
cut est intellectus agens vel phantasma vel aliq̃d aliud
hmõi. Et preterea sicut verũ est ꝓportionatũ intellectui.
ita ⁊ bonũ affectui. vnde verũ ꝓpter hoc qd̃ est in apprehẽ
sione nõ est minus natum mouere intellectũ q̃ bonũ affe
ctum. Et p̃terea hoc qd̃ volũtas nõ cogit̃ a bono nõ est
ex insufficiẽtia boni ad mouendu. sed ex volũtatis ipsa
rõne. vt ex dictis pꝫ. Per hũ etiã pꝫ solutio ad. ix. ¶ Ad Ad 9
decimũ d̃m. q̃ res que est extra animã nõ imprimit speci Ad 10
em suam in intellectũ possibilem. nisi per operatõnem in⁄
tellectus agentis. et pro tanto d̃r anima in seipsa formas
rerum formare. et similiter etiã non est sine opatõe volũ⁄
tatis q̃ volũtas in appetibile tendat. vñ rõ nõ sequit̃ Et
sic potest dici sicut ad ꝓcedentia duo. ¶ Ad. xi. d̃m. q̃ Ad 11
primũ bonũ est p̃ se volitum ⁊ voluntas naturaliter. ⁊ p̃
se illud vult. nõ tñ semp illud vult in actu. nõ eñ oportꝫ
q̃ ea que sunt naturaliter anime ꝓuenientia semp in actu
in aĩa esse. sicut pnciplia que sunt naturaliter cognita non
semp actu ꝓsiderantur. ¶ Ad. xij. d̃m. q̃ non ad eandẽ
necessitatem ꝓtinet necessitas qua p̃ sciẽtiam aliquid ne Ad 12
cessario cognoscimus. ⁊ necessitas qua de necessitate sciẽ
tiam appetimus. Primũ eñ potest esse fm necessitatem
coactionis. sed secũdũ non. nisi fm nec̃itatẽ naturalis in
clinationis. Et sic volũtas etiam vult de necessitate bo
num inq̃tum naturaliter vult bonũ ¶ Et per hoc pꝫ so⁄ Ad 13
lutio ad xiij. ¶ Ad decimũquartũ d̃m. q̃ libertas que Ad 14
augetur ⁊ minuitur est libertas a peccato ⁊ miseria. non
autem libertas a coactõe. vnde nõ sequitur q̃ volũtas pos⁄
sit ad hoc deduci q̃ cogatur
¶ Ad pmum autem in ꝓtrarium dicendũ. q̃ auꝝoritas Ho. instã.
illa est intelligenda de necessitate coactionis que fm Au Ad. i.
gustinũ. v. de ciui. dei. volũtati repugnat. ¶ Ad secũdũ Ad 2
dicendũ. q̃ non pertinet ad imporentiam volũtatis q̃ na
turali inclinatõne de necessitate in aliquid feratur. sed ad
eius virtutem. sicut graue tanto est virtuosius quanto
maioꝝ necessitate deorsum fertur. pertineret aũt ad eius
infirmitatem si ab alio cogeretur. ¶ Ad terciũ dicendũ Ad 3
q̃ libertas fm Augustinũ opponitur necessitati coactio⁄
nis. non autem naturalis inclinationis. ¶ Ad quartum Ad 4
d̃m. q̃ necessitas naturalis non repugnat dignitati vo
luntatis. sed sola necessitas coactionis. ¶ Ad quintum Ad 5
d̃m q̃ voluntas inq̃tum est ratiõalis ad opposita se ha
bet. hoc autem est considerare ipsam fm illud qd̃ sibi est
ꝓprium. sed prout est natura q̃dam nihil prohibet eam de
terminari naturaliter ad vnũ. ¶ Ad sextum dicendum Ad 6

q; volũtas diuiditur ꝓtra appetitum naturalem cũ ꝑcipi one acceptum. id est qui est naturalis tm̃. sicut homo con tra illud qõ est tm̃ animal. nõ autem diuiditur ꝓtra natu ralem appetitum absolute. sed includit ipsum. sicut hõ in cludit animal. ¶ Ad. septimũ dõm. q; etiã illa rõ proce/
Ad 7 dit de volũtate ꝑm q; volũtas est. hoc em̃ est ꝓprium vo/ luntati inq̃tum est volũtas q; sit dña actuũ suoꝝ.

Sexto querit. vtrum

j. volũtas de necessitate velit quicq̃d vult Et videtur q; sic. quãto em̃ aliquid est nobilius tanto est im mobilius siue immutabilius. sed viuere est nobilius q̃ esse et intelligere q̃ viuere. 7 velle q̃ itelligere. ergo velle est immutabilius q̃ esse. sed esse anime 7 voluntatis est im/ mutabile. q; incoꝝruptibile. ergo 7 velle eius erit immu tabile. 7 ita quicq̃d vult immutabiliter 7 necessario vult
2 ¶ Qre. Quãto aliquid est deo conformius tanto est im mutabilius. sed magis ꝓformatur anima deo secũda con formitate que est similitudinis q̃ prima ꝓformitate que est imaginis. in ꝑma em̃ conformitate habet immutabi litatem. quia non potest imaginem amittere anima. fm̃ il lud ps. In imagine pertranslit homo. ergo ꝑm ꝓformita tem secũdam que est similitudinis ꝓsistens in debita volũ tatis ordinatione habebit immutabilitatem. vt volũtas
3 immutabiliter velit bonũ nec possit velle malũ. ¶ Qre. Sicut se habet actus ad ens actu. ita se habet potẽtia ad esse possibile. sed deus cum sit actu bonus non potest ali quid actu malum facere. ergo eius potẽtia que bona est. non potest producere aliquid quod sit malum in potẽtia et ita volũtas quam diuina prouidentia producit non
4 potest in malum ¶ Qre. Secõm phm in. vi. et. vij. erhi. sicut ꝑncipia se habent ad ꝓclusiones in scientijs demon strariuis. ita fines ad ea que sunt ad fines in operationi/ bus 7 appetitib; sed ex principijs que sunt naturaliter sci ta inducitur necessitas in intellectũ vt conclusiones de ne cessitate cognoscat. ergo ex hoc q; voluntas de necessita/ te vult finem vltimũ per modum iam dictum. de necessi/ tate volet omnia alia que in vltimũ finem ordinantur.
5 ¶ Qre. Omne illud quod naturaliter determinatur ad aliquid de necessitate sequitur illud. nisi sit aliqd impedi ens. sed volũtas naturaliter vult bonum. 7 cum non sit aliquid qõ eam impedire possit. eo q; est sub deo potissi/
6 ma ꝑm Bernar. vt dicit glo. roma. vij. ergo immutabi/ liter vult bonũ. ¶ Qre. Sicut tenebra opponitur luci ita malũ bono. sed sicut visus est qui naturaliter deter/ minatur ad cognoscendũ lucem 7 lucida. ita naturaliter ea videt q; illud qõ tenebrosuz est videre nõ potest. ergo et volũtas cuius obiectuz est bonũ ita immutabiliter bo nũ vult q; malum nullo modo velle poterit. 7 sic volũtas habet aliquam necessitatẽ. nõ solum respectu finis vlti/ mi. sed etiã respectu aliorum

¶ Sed ꝓtra. Augusti. dicit q; volũtas est qua peccat
Cõtra et recte vtitur. ergo volũtas nõ se habet immutabiliter nec ad bonũ neq; ad malum. ¶ Qre. Secõm Augusti. peccatũ adeo est volũtarium q; nisi sit volũtarium nõ est peccatũ. si igitur peccatũ nullo modo est a volũtate pec/ catum nullo modo erit. qõ experimẽto ꝑz esse falsum.

¶ Responsio dõm. q; ex hoc aliquid ꝓz esse necessariũ
Ro q; est immutabiliter ad vnũ determinatũ. Vnde cũ vo/ luntas se habeat indeterminate respectu multoruz nõ ha bet respectu omniũ necessitatem. sed respectu eorum tm̃ ad que naturali inclinatione determinat. vt dictum est. Et q; mobile reducitur ad immobile. 7 indeterminatũ ad determinatum sicut ad ꝑncipũ. ideo oportet q; id ad qõ volũtas est ordinata sit ꝑncipium appetendi ea ad q̃ non est determinata. 7 hoc est finis vltimus. vt dictũ est

¶ Inuenit aũt indeterminatio volũtatis respectu triũ. scz Indefinit
respectu obiecti. respectu actus. 7 respectu ordinis in fi/ natõ volũ nem. Respectu obiecti quidem est indeterminata volun ꝓspectũ triũ tas q̃tum ad ea que sunt ad finem. nõ q̃tum ad ipsum finem vltimũ. vt dictum est. Et ideo ꝓtingit q; ad finez vltimũ multis modis pueniri potest. 7 diuersis diuerse vie ꝓperunt perueniendi in ipsum. et ideo non potuit esse appetitus determinatus ad ea que sunt ad finez. sicut est in reb; naturalib; que ad certum finem 7 determinatum nõ habent nisi certas 7 determinatas vias. Et sic ꝑz q; res naturales sicut de necessitate appetũt finem. ita 7 ea que sunt ad finem. vt nihil sit in eis accipere qõ possit ap/ petere vel non appetere. sed voluntas de necessitate appe tit finem vltimũ vt non possit eum non appetere. sed non de necessitate appetit aliquid eorum que sunt ad finẽ. vũ respectu huius est in potestate eiꝰ appetere hoc vel illud.

¶ Secũdo est voluntas indeterminata respectu actus. 7 q; etiam circa obiectũ determinatũ potest vti actu suo cũ voluerit vel nõ vti. potest em̃ exire in actum volendi re/ spectu cuiuslibet. 7 non exire. Qõ in reb; naturalib; nõ cõ tingit. graue em̃ semp descendit deorsum in actu nisi ali quid phibeat. quod exinde ꝓtingit q; res inanimate non sunt mote a seipsis sed ab alijs. vnde nõ est in eis moueri vel nõ moueri. res aũt aiate a seipsis mouẽtur. et inde est q; volũtas ꝑ velle vel nõ velle. ¶ Tercio indeterminatio 3
volũtatis est respectu ordinis ad finez inq̃tũ volũtas ꝑ appetere illud qõ fm̃ veritatẽ ordinat in finez debitũ. vel fm̃ apparentiã tm̃. Et hec indeterminatio ex duob; con tingit. scz ex indeterminatõe circa obiectũ in his q̃ sunt ad finem. et iterũ ex indeterminatõe apprehensionis que ꝑ nõ esse recta Sicut em̃ ex aliquo ꝑncipio vero dato nõ sequit ꝓclusio falsa nisi per aliquã falsitatẽ rõnis. vel assu mentis aliquã falsam rõnem. vel falso ordinãtis ꝑncipiuz in ꝓclusionem. ita etiã ex quo inest appetitus rectus vlti/ mi finis nõ posset sequi q; aliquis aliqd inordinate appe/ ret. nisi rõ appeteret aliquid vt ordinabile in finem qõ nõ est ordinabile in finem. sicut qui appetit beatitudinez appetitu recto nunq̃ deduceret ad appetendũ fornicati onem. nisi inq̃tum apprehendit eam vt quoddã hois bo nũ inq̃tum quoddã delectabile. 7 sic vt ordinabile in bea titudinẽ velut quãdam imaginem eius. 7 ex hoc sequit indeterminatio volũtatis qua ꝑ bonũ vel malũ appete/ re. ¶ Cum aũt volũtas dicat libera inq̃tum necitatẽ nõ Libertas
habet. libertas volũtatis in trib; ꝓsideratur. q̃tum ad actũ volũ. i tri
inq̃tum potest velle 7 non velle. et q̃tum ad obiectum bꝰ ꝓsidat
inq̃tum potest velle hoc vel illud. 7 eius oppositum. 7 q̃ tum ad ordinem finis inq̃tum potest velle bonũ vel ma lum. Sed q̃tum ad primũ horum inest libertas volunta ti in quolibet statu nature respectu cuiuslibet obiecti. Se cũdum vero horũ est quorũdam obiectoruz scz respectu eoꝝ que sunt ad finem. nõ respectu cuiuslibz status natu/ re. sed illius tm̃ in quo natura deficere ꝑ. Nã vbi nõ est defectus in apprehẽdendo 7 ꝓsiderãdo nõ ꝑ esse volun tas mali in his q̃ sunt ad finẽ. sicut ꝑz in beatis. et ꝑ tãto ꝓz q; velle malũ nec est libertas nec pars libertatis q̃ius sit quoddã libertatis signum

Ad.j. ¶ Ad primū igit dōm q aīe esse nō est determinatū a
scipso.sed ab alio.sed a seipso sibi determiat suū velle. Et
ideo quis sit immutabile, tñ velle indeterminatū est ac
p hoc in diuersa flexibile. ⁊ tñ nō est vex q viuere ⁊ intel-
ligere est nobilius q̄ eē nisi determinet ad eē. imo sic esse
Ad 2 est magis nobili⁹ fm Dyo.v.ca.de di.no. ¶ Ad.ij.dōz q
cōformitas imaginis attēdit fm potētias naturales que
sunt ei determiate a natura. ⁊ ideo illa ꝓformitas sp ma-
net.sed secūa ꝓformitas q̄ est filiitudinis est p grām et ha-
bitus ⁊ actus virtutū. q oia ordinant p actū volūtatis q̄
in sua voluntate ꝓsistit. et ideo ista ꝓformitas non sp ma
Ad 3 net ¶ Ad.iij.dōm q in deo nō est potētia passiua vl ma
terialis q distinguit ꝑtra actū de q obiectio ꝓcedit. sz po
tētia actiua q̄ est ipse actus. qz vnūqdq̄z est potens agere
fm q est actu. ⁊ tñ hoc q volūtas sit flexibilis ad malum
Ad 4 nō hz fm q est a deo. sed fm q est de nihilo ¶ Ad.iiij.dōz
q in scētijs demōstratiuis hoc mō ꝓclusiōes se habēt ad
p̄ncipia q remota ꝓclusione remouet p̄ncipiū. ⁊ sic ꝓter
hanc determinatōem ꝓclusionū respectu p̄ncipiorū ex ip-
sis p̄ncipijs intellectus cogit ad ꝓsentiendū ꝓclusionib⁹.
sed ea q sunt ad ꝓsequendū finē nō habēt hanc determi-
natōez respectu finis vt remoto aliq̄ eorū remoueat finis
cum p diuersas vias possit peniri ad finē vltimū. vel fm
veritatez vel fm apparentiā. ⁊ ideo ex necessitate q̄ inest
appetitui volūtario respectu finis nō inducit necessitas ei
Ad 5 respectu eorū q̄ sunt ad finē ¶ Ad.v.dōm q volūtas vult
naturaliter bonū.sed nō determinate hoc bonū vel illud.
sicut visus naturaliter videt colorē. sed nō hunc vel illum
Ad 6 determiate. Et ꝓter hoc q̄cēd vult sub rōne boni vult.
nō tñ optet q sp hoc bonū vel illud velit. ¶ Ad.vi.dōm
q nihil est adeo malus qd non possit aliquā habere spēm
boni. ⁊ rōne illius bonitatis hz q possit mouere appetitū

Septima querit. utrū

aliqs mereat volēdo illud quod de necessitate
vult ¶ Et videt q nō. qz illud qd ex necessitate q̄s vult
1 naturaliter vult. sz naturaliū nō meremur. ḡ tali volūta
2 te nō meremur ¶ Pre. Meritū ⁊ demeritū st circa idez
sed nullus demeret in eo quod vitare nō pt fm Aug⁹. ḡ
3 nullus meret in eo qd de necitate vult ¶ Pre. Null⁹ me
ret nisi ex actu virtutis. sz ois act⁹ virtutis ē ex electōe. nō ā
ex naturali ēclinatōe. ḡ null⁹ meret in eo qd de necitate vult
Cōtra ¶ Sed ꝓtra. Deū naturaliter ex necitate q̄libet creatu-
ra appetit. sz in dilectōne dei meremur. ḡ in eo qd necārio
q̄s vult mereri pt ¶ Pre. Beatitudo in vita eterna cō-
sistit. sed sancti meredo vitā eternā merent beatitudinez
quā q̄libet naturaliter vult. ergo aliquis meretur volen-
do id quod naturaliter vult
Ro ¶ Rūsio dōm q aliqs volēdo qd naturaliter vult. q̄dā-
Nota mō meret ⁊ q̄damnō nō ¶ Ad cui⁹ euidentiā sciendū ē
q differēter est aliq̄d ꝑfuium hōi ⁊ alijs aīalib⁹ tā fm cor-
pus q̄ fm aiam. alijs enī aīmalib⁹ fm corpus ꝑfuisa sunt
spēalia tegumēta sicut cornua ⁊ vngues ⁊ hmōi. ⁊ hoc q̄a
habēt paucas vias operandi ad q̄ possunt determinata in-
strumēta ordinari. Sed hōi illa ꝑfuisa st in generali inq̄n-
tū st ei date man⁹ a natura q̄bus valeat sibi varia tegu
mēta ⁊ munimēta ꝑparare. Et hoc ideo. qz rō hois ē ita
multiplex ⁊ ad diuersa se extēdens q nō possit natura de
tertiata instrumēta ei sufficētia ꝑparare. Silr etiā est ex
ꝑte apprehēsionis. qz alijs aīalib⁹ sunt indite fm naturaz
lem estimationē quedā spēales ꝓceptiōes ei necessarie. sic
cut oui q lupus ei sit inimicus. ⁊ alia hmōi. sz loco huius
sunt hōi indita vniuersalia p̄ncipia naturaliter intellecta
per q̄ in oia q̄ sunt ei necārīa ꝓcedere pt. Et silr etiā ē ex
pte appetit⁹ alicui⁹ rei determiate. sicut graui q sit deorsū
sum. ⁊ vnicuiq̄z aīali illud qd est sibi ꝓueniēs fm suā natu
rā. sed hōi indit⁹ est appetit⁹ vltimi finis sui in cōi vt scz
naturaliter appetat se eē ꝓpletū in bonitate. sz in q̄ illa cō-
pletio ꝓsistit vtrū in virtutib⁹ vel scētijs vel delectatōib⁹
vel hmōi alijs nō est ei determinatū a natura. Qñ ḡ ex p
ꝑta rōe aduitus dei grā apprehēdit aliqd spēale bonū vt
suā britudinē in q̄ vere britudo sua ꝓsistit. tūc meret nō
ex h̄ q appetit britudinē quā naturaliter appetit. sed ex h̄
q appetit hoc spēale qd nō naturaliter appetit. vt visionez
dei. in q̄ tñ fm rei veritatē sua britudo ꝓsistit. Si ꝓo ali
quis p rōem erroneā deducat vt appetat aliqd spēale vt
suā britudinē. puta carnales delectatiōes. in q̄bus tñ fm
rei veritatē sua britudo nō ꝓsistit. sic appetēdo suā britu-
dinē demeret. nō qz appetit beatitudinē. sed qz indebite ap
petit hoc vt britudinē. in q̄ beatitudo nō est. Patz ḡ q vo
lendo id qd q̄s naturaliter vult fm se nō est meritoriū
vel demeritoriū. sed qz indebite appetit hoc vt beatitudi
nem. ⁊ hoc mō sancti merent appetendo deum vel vitam
eternā ¶ Et patet p hoc solutio ad obiecta Fol. ad ob.

Octauo querit. utrū

deus possit cogere voluntatē ¶ Et videt q sic
quicūq̄z enī vertit aliq̄d q̄cunq̄z vult pt cogere illud. sed si 1
cut dr ꝓuerb. xxi. Cor regis in manu dñi est q̄cunq̄z volu
erit vertet illud. ḡ deus pt cogere volūtatē ¶ Pre. Ro.
p°. ꝓter qd tradidit illos deus cē. glo. Aug⁹. dr Dami 2
festū est deū opari in cordib⁹ hoīm ad inclinādas volun
tates eorū q̄cunq̄z voluerit. siue in bonuz p misericordia
sua. siue in malū p meritis eorū. ḡ deus pt cogere volūta
tē ¶ Pre. Si finitū finite agat. infinitū agit infinite. sz ali-
qua creatura trahit voluntatē finite. qz vt dr Tull⁹. ho
nestū est qd sua vi nos trahit ⁊ sua dignitate nos allicit. ḡ 5
deus q̄ hz infinitā virtutem in agēdo pt totaliter cogere
voluntatē ¶ Pre. Ille ꝓprie dr ad aliq̄d ab alio cogi. qui
nō pt nō facere. siue velit siue nō velit. sed volūtas nō pt 4
velle qd deus volūtate bnplaciti vult eā velle. alīs volun-
tas dei essz inefficax respectu volūtatis nre. ḡ de⁹ pt coge
re voluntatē ¶ Pre. Cuilibet creature est pfecta obedien
tia ad suū creatorē. sed volūtas creatura q̄dā est. ḡ inest 5
ei obedientia pfecta ad creatorē. ergo deus potest eā co-
gere ad quod vult
¶ Sed ꝓtra est q libertas eē a coactōe ē naturale voluntati Cōtra
sz naturalia nō pñt ab aliq̄ remoueri. ḡ volūtas nō pt co
gi a deo ¶ Pre. Deus nō pt facere q opposita sint simul
vera. sz volūtariū ⁊ violētū st opposita. qz violētū ē spēs
inuolūtarij. vt pz in.iij.ethi. ḡ deus nō pt facere vt volū
tas aliq̄d coactre velit. ⁊ ita nō pt cogere voluntatem.
¶ Rūsio dōm q deus pt mutare voluntatē de necessi- Ro
tate. nō tñ pt eā cogere. Quātumcūq̄z enī volūtas imu
tet in aliq̄d non dr cogi in illud. Cuius rō est qz ipm velle
aliquid est inclinari in illud. coactio autez vel violentia est
cōtraria inclinationi illius rei que cogitur. Cum igitur
deus voluntatē immutat. facit vt p̄cedenti inclinatōi suc
cedat alia inclinatio. ita q p̄ma aufertur ⁊ secūda manet
Unde illud ad quod inducit voluntatē nō est ꝓtrariū in
clinationi que p̄us inerat. vñ nō est coactio vel violentia.

sicut lapidi rõne sue grauitatis ineſt inclinatio ad locum deorsum. hac aũt inclinatõe manente si ſurſum ,pꝛiciatur erit violẽta. si aũt deus auferat a lapide inclinatõem gra/uitatis. ⁊ det ei inclinatõnem leuitatis. tunc ferri ſurſum nõ erit ei violentũ. ⁊ ita oppoſitus motus ꝓt eſſe ſine vio/lentia. Et ꝑ hunc modũ intelligendũ eſt ꝙ deus volunta tem immutat. ſine hoc ꝙ voluntatẽ cogat. Poteſt autem voluntatẽ immutare ex hoc ꝙ ipſe in volũtate operatur. ſicut in natura. Vñ ſicut omis actio naturalis eſt a deo. ita omis actio volũtatis inquantũ eſt actio voluntatis. nõ ſolũ eſt a volũtate vt immediate agẽte. ſed etiaꝫ a deo vt ꝓmo agente qui vehemẽtius impmit. Vñ ſicut volũ tas ꝓt mutare actũ ſuũ in aliud. vt ex dictis pꝫ. ita etiã et multo amplius deus. ¶ Immutat autẽ dupl'r. vno mõ mouẽdo tm. qñ ſcꝫ voluntatẽ mouet ad aliq̃d volendũ ſi ne hoc ꝙ aliquã formã impmit volũtati. ſicut ſine appoſi/tione alicui⁹ habitus qñq̃ facit vt hõ velit hoc ꝙ homo prius nõ volebat. Alio mõ impmendo aliquã formaꝫ in ipſam voluntatẽ. Sicut enim ex ipſa natura quã deus vo luntati dedit inclinat volũtas ad aliq̃d volendum. vt ex dictis pꝫ. Ita ex aliquo ſupaddito. ſicut eſt gratia vel vir tus inclinat vlterius ad volendũ aliq̃d in aia ad qd ꝓ pus nõ erat determinata naturali inclinatõe. ſed hec quidẽ inclinatio ſupaddita qñq̃ eſt ꝑfecta. et qñq̃ eſt impfecta Qñ q̃dem eſt ꝑfecta. ita facit neceſſariã inclinatõnem in illud ad quod determinat. ſicut ꝑ naturaꝫ de neceſſitate inclinat voluntas in appetendũ finem. ſicut cõtingit in be atis in q̃bus charitas ꝑfecta inclinat ſufficiẽter in bonuꝫ nõ ſolũ quantũ ad finẽ vltimũ. ſed etiã quantũ ad ea que ſunt ad finẽ. Aliqñ vero forma ſupaddita nõ eſt vſque/quaq̃ ꝑfecta. ſicut in viatoribꝫ. ⁊ tunc ex forma ſupaddi ta volũtas inclinat q̃dẽ. ſed nõ de neceſſitate ¶ Et ꝑ hoc patet ſolutio ad obiecta. Nã ꝓme rõnes ,ꝓbabant ꝙ deꝰ ꝓt immutare voluntatẽ. alie vero ꝙ nõ ꝓt cogere. quorũ vtrũq̃ verũ eſt. vt ex dictis pꝫ ¶ Sciendũ tm ꝙ cũ dr in gloſa inducta ꝙ deus operatur in cordibꝫ hominũ ad incli nãdas eorꝫ volũtates in malũ. nõ eſt intelligendũ. vt glo. ibidẽ dr. ꝙ deus malicia impartiat. ſed quia ſicut apponit grãm vñ inclinat hoim volũtas ad bonũ. ita ſubtrahit q̃/busdã q̃ ſubtracta inclinat eorꝫ volũtas ad malum.

Deus du. i/mutat volũ.

Solo ad ob

Nota

Dno querit. vtrum

1 aliqua creatura poſſit immutare voluntatem vel impmere in ipſam ¶ Et videt ꝙ ſic. qꝛ ipſa volũtas creatura q̃dã eſt. ſed volũtas actũ ſuuꝫ immutat q̃ vult. ergo videt ꝙ creatura immutat voluntatẽ ⁊ cogat ipam

2 ¶ Pꝛe. Difficilius eſt imutare totũ q̃ ꝑtes. ſed ſm q̃ſdã phos corꝑa celeſtia immutãt totam multitudinẽ ad ali q̃d volendũ. ꝗ multo fortius videt ꝙ poſſint cogere volũ

3 tatẽ alicuius vnius ¶ Pꝛe. Quicũq̃ ab aliq̃ vincit cogit ab illo. ſed ſm phm in. vij. ethi. incõtinentes vincunt a paſſionibꝫ. ꝗ paſſiones immutãt ⁊ cogũt incõtinẽtis vo/lũtatẽ ¶ Pꝛe. Ezᵐ Aug⁹. in. iij. de tri. ſupioꝛa rã in ſpũa

4 libꝫ q̃ in corꝑalibꝫ mouent inferiora naturali quodã or/dine. ſed angelorꝫ bonorꝫ ſicut intellectus eſt ſupior ⁊ ꝑfe ctior noſtro intellectu. ita ⁊ voluntas noſtra volũtate. er go ſicut per intellectũ ſuũ poſſunt impmere in intellectũ noſtrũ cum illuminando. ſm doctrinã Dyoni. ita videt ꝙ per voluntatẽ ſuam poſſunt impmere in voluntatem.

5 aliquantulũ eam immutãdo ¶ Pꝛe. Ezᵐ Dyo. ſuperio res angeli illuminãt ⁊ purgãt inferiores. ſed ſicut illumi/

De appe.bo.et volũtate

natio ꝓtinet ad intellectuꝫ. ita purgatio noſtra ꝓtinet ad affectũ. ꝗ ſicut angeli poſſunt impmere in intellectum. ita etiam in voluntatẽ ¶ Pꝛe. Magis natũ eſt aliquid im/ 6
mutari a ſuperiori natura q̃ inferiori. ſed in volũtate no/ſtra. ſicut eſt inferior appetitus ſenſibilis. ita ⁊ ſupior vo/luntas angelica. igit cũ appetitus ſenſibilis immutat in/terdũ voluntatẽ. multo fortius volũtas angelica poterit
7 voluntatẽ noſtrã immutare. ¶ Pꝛe. Luce. xiij. dr pater familias ſeruo ſuo cõpelle intrare. intrat aũt ad illã cenaꝫ per voluntatẽ. ꝗ per angelũ qui eſt dei miniſter ꝓt volũ tas noſtra ad aliquid cogi.

¶ Sed ꝓtra eſt qd Bernhar. dr ꝙ liberũ arbitriũ eſt potentiſſimũ ſub deo. ſed nihil imutat niſi a fortiori. ergo nullus niſi deus ꝓt voluntatẽ immutare ¶ Pꝛe. Meri tũ ⁊ demeritũ in volũtate q̃dammõ cõſiſtit. ꝗ ſi aliq̃ crea tura poſſet immutare voluntatẽ poſſet aliquis iuſtificari vel effici peccatoꝫ ꝑ aliquã creaturã. qd falſum eſt. qꝛ nul lus fit peccatoꝫ niſi ꝑ ſeipſum. nec aliq̃s fit iuſtus niſi deo operante ⁊ ipſo cooperante.

Contra

¶ Riſio dꝫ ꝙ volũtas ꝓt intelligi immutari ab alio dupl'r. vno mõ ſicut ab obiecto ſuo. ſicut volũtas immu/tat ab apperibili. ⁊ ſic nõ querim⁹ hic de immutabilitate. Hoc enim eſt ſup oſtẽſum ꝙ aliqd bonũ de neceſſitate mo/uet voluntatẽ ꝑ modũ obiecti. q̃ꝫ volũtas nõ cogatur Alio vero mõ ꝓt volũtas immutari ab aliq̃ ꝑ modũ cau ſe efficiẽtis. ⁊ ſic dicim⁹ ꝙ nõ ſolũ nulla creatura ꝓt coge re voluntatẽ egẽdo in ipam. qꝛ hoc nec deus poterat. ſed nec ꝓt etiã directe agere in voluntatẽ vt eã immutet ne/ceſſario vel q̃liter cũq̃ inclinet. qd deꝰ ꝓt. Ez indirecte ꝓt aliq̃liter inclinare voluntatẽ aliq̃ creatura. non tm neceſſa/rio immutare. Cuius rõ eſt. qꝛ cũ actus volũtatis ſit q̃ſi medius inter potentiũ ⁊ obiectũ immutatio actus volũ tatis ꝓt ꝓſiderari vel ex ꝑte volũtatis ipſius. vel ex parte obiecti. Ex ꝑte q̃dem volũtatis imutare actũ voluntatis nõ ꝓt niſi qd operatur intra voluntatẽ. ⁊ hec eſt ipſa vo luntas. ⁊ illud qd eſt cã eſſe volũtatis qd ſm fideꝫ ſolus deus eſt. vñ ſolus deus ꝓt inclinatõem volũtatis quaꝫ et dedit trãſferre de vno in aliud ſm ꝙ vult. Sed ſm illos qui ponũt aiam creatã ab intelligẽtijs. qd tm fidei contra riũ eſt. ipſe angelus vel intelligẽtia hꝫ effectũ intrinſecũ vo lũtati inquantũ cauſat eẽ qd eſt intrinſecũ ipſi voluntati. ¶ Et ſm hoc Auicẽ. ponit ꝙ ſicut corꝑa nra immutant a corꝑibꝫ celeſtibꝫ. ita volũtates nre immutant a volũta/te aiarꝫ celeſtiũ. Qd tm oino eſt hereticũ. Ez ſi cõſideret actus volũtatis ex ꝑte obiecti. ſic volũtatis inuenitur du plex obiectũ. Vnũ ad qd de neceſſitate inclinatõis natu ralis determinat. ⁊ hoc q̃dẽ obiectũ eſt volũtati inditũ ⁊ ꝓpoſitũ a creatore q̃ naturalẽ inclinatõem dedit ei in illũ. vñ nullus ꝓt neccãrio ꝑ tale obiectũ imutare volũtatẽ niſi ſolus deus. Aliud vero eſt obiectũ volũtatis. qd q̃dẽ na tũ eſt imutare volũtatẽ inq̃ntũ in eo eſt aliq̃ ſilitudo vl'or do reſpectu vltimi fmis naturaliter deſiderati. Nõ tm ex hoc obiecto volũtas de neceſſitate imutat. vt ꝓs dictũ eſt. qꝛ nõ in eo ſingulariter inuenit ordo ad vltimũ finem naturaliter deſideratuꝫ. Et mediãte hoc obiecto ꝓt aliq̃ creatura inclinare aliq̃tenus voluntatẽ nõ tm neccãrio im mutare. ſicut pꝫ cũ aliq̃s ꝑſuadet alicui aliq̃d faciẽdũ ꝓpo nẽdo ei eius vtilitatẽ ⁊ honeſtatẽ. tm in ꝑte volũtatis ẽ vt illud acceptet eo ꝙ nõ eſt determiãta naturaliter ad illud. Sic igit nulla creatura ꝓt directe immutare volun tatem. ꝓt autẽ extrinſecus aliquid ꝓponendo voluntati eam aliqualiter inducere. nõ tamen immutare.

Ro

Du. volũ imutat

Opinio Auicẽne Reꝓbat

Du. obiectũ volũ.

¶ Ad primū igit dicim q voluntas potest seipam im
Ad 1 mutare respectu aliquor eriā directe. cum sit dna suor ac
tuū. Et cū dr q nō immutat directe a creatura. intelligi
tur a creatura alia. nō tū ipsa pt se cogere. quia in hoc im
portat cōtradictio. scz q aliqd sit coactū a seipso. qz violē
tum est in quo nihil cōfert vim patiens. offert aūt vim in
ferens. Et sic volūtas non pt se cogere. qz sic ipsa in illa vi
aliqd cōferret inquantū cogeret se. et nihil offerret inqn
tum cogeret. qd impossibile est. Per quē eriā modū pro
bat phs in.v. ethico. q nō patit quis iniustū a seipso. qz q
patit iniustū patitur aliqd cōtra voluntatē suā. si aūt fa
Ad 2 ciat iniustū est fm suam voluntatem ¶ Ad secm dicim q
corpa celestia nō possunt de necessitate immutare volun
tatē neq vnius hois neq multitudinis. sed possunt im
mutare ipsa corpa. ex ipso aūt corpe volūtas aliq mō incli
natur. licet nō necessario qz resistere pt. qz colericus ex natu
rali cōplexione inclinant ad iram. tū aliqs colericus pt re
sistere p voluntatē inclinationi. nō autē resistūt nisi sapiē
tes corpalibus inclinationib. qui sunt pauci respectu stul
tor. quor infinitus est numer. Eccs. primo. Et ideo di
citur q corpa celestia immutāt multitudinez inquantum
multitudo sequtur inclinatōes naturales. nō aūt immutāt
hunc vel illū. qui p prudentiā resistunt inclinationi prędi
Ad 3 cere ¶ Ad tertiū dicim q incōtinens nō dr vinci a passio
nibus. qz ipse passiones cogant vel immutant necessario
voluntatez. alioqn incōtinens nō esset punibilis. qz pene
nō deberent inuolūtario. Incōtinens aūt nō dicitur inuolū
tarius operari fm phm in tercio ethi. sed dr incontinens
vinci a passionibus. inquantū eor impulsui cedit volun
Ad 4 tarie. ¶ Ad quartū dicendū q angeli non imprimunt in
intellectu quasi intentus aliquid in intellectu agentes. sed
ex parte obiecti inquantū intelligibile. ponunt quo et in
tellectus noster cōformatur z cōuincitur. sed obiectū vo
luntatis per angelum positum nō de necessitate immu
Ad 5 tat voluntatē. vt dictuz est. z ideo nō ē simile. ¶ Ad quin
tum dicendū q purgatio illa fm quā angeli purgant ad
intellectū pertinet. est em purgatio a nescientia. vt dicit
Dyo. eccli. hierarch. Si tamē pertineret ad affectum di
Ad 6 cerent purgare quasi psuadendo ¶ Ad sextum dicendū
q illud quod est inferius voluntate vt corpus vel appeti
tus sensibilis nō immutat voluntatē quasi directe in vo
luntate agendo. sed solū ex parte obiecti. obiectū aūt vo
luntatis est bonū apprehēsum a rōne vniuersali. sed bonū
apprehēsum a rōne vniuersali nō mouet nisi mediante p
riculari apprehēsione. vt dr in tercio de aīna. eo q actus
sunt in particularib. Ex ipsa aūt passione appetitus sensi
tiui cuiusdā pt esse interdū cōplexio corpis. vel quecunq
passio vel impressio corpalis. ex eo q appetitus ille vtit or
gano impedit z interdū totaliter ligat ipsa pricularis ap
prehēsio. vt illud qd rō superior dictat in vli non applicet
actu ad hoc priculare. Et sic voluntas in appetendo mo
uetur ad illud bonum quod sibi nunciat ratio particula
ris. pretermisso illo bono quod sibi nunciat ratio vniuer
salis. Et per hunc modū huiusmodi passiones voluntā
tem inclinant. nō tamen de necessitate immutāt. quia in
potestate voluntatis est huiusmodi passiones cōprimere
Ad 7 vt vsus rōnis non impediat. fm illud Gen. qrto. subtus
te erit appetitus tuus scz peccati. ¶ Ad septimū dicim q
cōpulsio illa de qua ibi fit mentio non est coactionis. sed
efficacis psuasionis. vt per aspera vel p lenia

Decimo queritur. utruz
voluntas z intellectus sint eadē potentia. Vt .j.
videtur q sic. Potētie distinguunt fm ppria obiecta. ob
iectum aūt intellectus est verum. voluntatis vero bonū
cum ergo verū z bonū sint idem supposito z differant rō
ne. videtur q intellectus et voluntas sint idem in re. sed
differant rōne ¶ Pre. Sz ut p phm in.iij. de aia. voluntas z
in rōne est. ergo vel est idē qd rō vel pars rōnis. sed ratio
est eadē potētia cū intellectu. g et volūtas. ¶ Pręte. Ui 3
res aie cōiter diuidunt in irascibile rōnale z cōcupiscibile
sed distinguit volūtas ab irascibili z cōcupiscibili. g cōti
net sub rōnali. ¶ Pre. Ubicunq inuenit vnū obiectū re 4
et rōne est vna potētia. sed volūtatis z intellectus practi
ci est vnū obiectū re z rōne. vtriusq em obiectū dr bonū
ergo intellectus practicus nō est alia potētia q volūtas
Sed intellectus speculatiuus nō est alia potētia q practicus. qz fm phm in ter° de aia. Intellectus speculati
uus p extensionē fit practicus. g volūtas et intellectus st
simplr vna potētia ¶ Pre. Sicut ad cognoscendū diffe 5
rentiā duor ad inuicē. oportet q idē sit q cognoscit vtrūq
eor inter que differētia cōsideratur. ita oportet q idez sit
qui cognoscit z vult. Sed ad hoc q cognoscat differen
tia inter aliqua duo. vt inter album z dulce. oportet q ea
dem sit potētia q cognoscat vtrunq. ex quo pbat phus
in sexto de aia sensum cōem esse. ergo ea rōne oportet esse
vnā potentiā que cognoscit z vult. z ita intellectus z vo
luntas sunt vna potentia vt videtur

¶ Sed cōtra est q appetitiuū genus anime aliud est Cōtra
ab intellectiuo fm phm. sed volūtas cōtinet sub appetiti
uo. ergo volūtas est alia potētia ab intellectu ¶ Pre. In
tellectus cogi pt fm phm in.v. metaph. sed volūtas non
potest cogi. vt dictum est. ergo intellectus et volūtas nō
sunt vna potentia

¶ Rūsio dicim q intellectus z volūtas sunt diuerse po Rō
tētie z ad diuersas potētias genera pertinētes. Ad cuius
euidentiā sciendū ē. q cū distinctio potētiar attendat pe
nes actos z obiecta. nō qlibet obiector dna ondit diuersi
tatē potētiar. sed dnās obiector inqntū obiecta st. nō
aūt aliq accētalis dna q accidat obiecto fm q est obiec
tū. vt sensibili inquantū sensibile accidit esse aiatū. cuius
ipsis rebus q sentiunt he dne sint cētiales. et ideo penes
has dnas nō diuersificant potētie sensitiue. sed penes au
dibile z visibile z tāgibile q sunt dne sensibilis inquantū
sensibile. siue p ea sensibile p medū siue sine medio Et qn
quidē dne cētiales obiector inqntū st obiecta. sumunt
vt diuidētes p se aliqd spēale obiectū aie. ex hoc diuersifi
cant potētie. sed nō genera potētiar. sicut sensibile notat
nō obiectū aie simplr. sed qd dā obiectū qd pdictis diffe
rētijs p se diuidit Vn visus z audit° z tactus sunt diuer
se potētie spēales ad idē genus potētiar aie pertinētes scz
ad sensum. Sed qn dne accepte diuidūt ipm obiectū cōi
ter acceptū. tūc ex tali dna innotescūt diuersa genera po
tentiar. Dicit aūt aliqd esse obiectū aie fm q hz aliquaz
habitudinē ad ipsam aiam. vbi g inuenimus diuersas rō
nes habitudinis ad aiam. ibi inuenimus p se differentiā
obiecti anime demonstrantē fm diuersitz genus potētia
rum anime. Res autem inuenitur ad aiam duplicem ha
bitudinem habere. vnam fm q res est in anima p modū
anime non p moduz sui. aliam fm q anima comparatur
ad rem in suo esse existentez Et sic obiectū aie est duplex.

Dupliciter ob trum aie. Uno mõ inquantũ natum est esse in anima. non fm esse ꝓprium. sed fm modũ anime scz spiritualiter. ⁊ hec est ratio cognoscibilis inquantuz cognoscibile est. Alio mõ est aliquid obiectũ anime fm q̃ ad ipm anima inclinatur et ordinatur fm modum ipsius rei in seipsa existentis. Et hec est rõ appetibilis inquantũ appetibile. vnde ⁊ cognoscitiuũ in anima ⁊ appetitiuũz cõstituunt diuersa genera potentiaꝝ. Unde cum intellectus sub cognitiuo cõprehendatur. voluntas autẗ sub appetitiuo. oportet voluntatẽ et intellectũ esse potẽtias generice etiã diuersas

¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ distinctio potentiaruz Ad 1. nõ oritur ex obiectis fm rem cõsideratis. sed fm rõnem quia ipse rõnes obiectoꝝ specificant ipsas operatões potentiaꝝ. Et ideo vbi est diuersa ratio obiecti inuenimus diuersas potentias q̃uis sit eadem res que subest vtriqz ratõni. sicut est de vero et bono. Et hoc etiam patet in rebus materialibus. nam aer patitur ab igne inquantuz est calidus fm q̃ est in potentia aer calidus. inquantũ vero ignis est lucidus patiẗ ab eo aer fm q̃ ipse est diaphanus. Nec est eadem potẽtia in aere fm quã dicẗ diaphanus ⁊ potẽtia calidus. q̃uis idem ignis sit qui in vtrãqz potentiã agat ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ potentia duplici ter potest cõsiderari. vel in ordine ad obiectũ vel in ordine ad essentiã anime in qua radicatur. Si ergo voluntas cõsideretur in ordine ad obiectũ. sic ad aliud genus anime ptinet q̃ intellectus. Et sic volũtas cõtra ratõem et intellectum distinguitur. vt dictum est. Si vero voluntas cõsideretur fm illud in quo radicatur. sic cum voluntas nõ habeat organũ corporale. sicut nec intellectꝰ. volũtas et intellectus ad eandẗ partem anime reducentur. et sic quãdoqz intellectus vel ratio sumitur. put includit in se vtrumqz. Et sic dicitur q̃ volũtas est in ratione. etiam fm hoc rõnale includens voluntatem ⁊ intellectũ diuiditur cõtra irrascibile ⁊ cõcupiscibile. Unde patet solutio ad terciũ. ¶ Ad quartũ dicendũ q̃ obiectuz intellectus practici nõ est bonũ. sed verꝝ relatum ad opus. ¶ Ad. v. dicendũ q̃ velle ⁊ cognoscere non sunt actus vnius ratõnis. et ideo non possunt ptinere ad vnã potentiam. sicut cognoscere dulce ⁊ album. vnde nõ est simile

Ad 2 Dupli ꝓsidẽtẗ ponã Ad 3 Ad 4 Ad 5

Undecimo queritur.

Utrum voluntas sit altior potentia q̃ intellectus vel ẽcõuerso. ¶ Et videtur q̃ intellectus sit altior et nobilior. nobilitas eiũ anime ꝓsistit in hoc q̃ est ad imaginem dei. sed anima ad imaginẽ est fm rõnem intellectiuam. vnde Augꝰ. dicit in tercio sup Geñ. ad lrãm Intelligamus in eo factum hominẗ ad imaginẗ dei quo irrõnalib̃ animantib̃ antecellit. illud aũt est ipsa rõ vl̃ mens vel intelligentia. si quo alto vocabulo cõmodius appellat ergo excellẽtissima potentia est intellectus ¶ Sed dicẗres. q̃ sicut imago est in intellectu. ita etiam in voluntate cum imago fm Augꝰ. in li. de trini. attendat fm memoriam intelligentiã ⁊ voluntatem. ¶ Sed contra. ex quo voluntas anime penes imaginem attenditur. oportet q̃ sit id excellentius anime vbi magis proprie inueniẗ ratio imaginis. sed si imago sit in voluntate ⁊ in intellectu magis proprie est in intellectu q̃ in voluntate. vnde Magister in scdo senten. distin. xvi. dicit imaginem esse in cognitione veritatis. similitudinem in dilectione boni. q̃ oportet q̃ adhuc intellectus sit nobilior q̃ voluntas. ¶ Pre. Cum de potentijs iudicemus ex actibus. oportet ipam potentiam esse nobiliorem cuius actus est nobilior. sed intelligere est nobilius q̃ velle. ergo intellectꝰ est nobilior q̃ voluntas. Probatio medie. Cum eiũ actus specificẗur ex terminis. oportet illuz actum esse nobiliorez cuius terminus est nobilior. sed intellectus actus est fm motũ ad animã. actus autem volũtatis fm motũ ab anima ad res. ergo cum anima sit nobilior rebus exterioribꝫ. intelligere est nobilius q̃ velle ¶ Pre. In omnibus ordinatis quanto aliquid magis distat ab infimo tanto est altius. sed infimũ in potentijs anime est sensus. voluntas autem magis appropinquat sensui q̃ intellectus. nam voluntas cum sensitiuis potentijs cõmunicat in cõditione obiecti. Sicut eiũ sensus est particularũ ita ⁊ voluntas. volumꝰ eiũ particularẗ sanitatẗ et nõ hoc vniuersale quod est sanitas. intellectus aũt est vniuersalũ. ergo intellectus est altior potentia q̃ volũtas. ¶ Pre. Regens est nobilius recto. sed intellectus regit voluntatẗ. q̃ ꝛc. ¶ Pre. Id a quo aliud est habet auctoritatẗ supra ipm ⁊ maioritatem si sit diuersum in essentia. sed intelligẽtia est a memoria. sicut filius a patre. voluntas aũt a memoria ⁊ intelligentia sicut spũs a patre ⁊ filio. q̃ intelligentia habet auctoritatẗ respectu volũtatis. ⁊ est maior ⁊ potior ea. ¶ Pre. Quãto aliquis actus est simplicior ⁊ immaterialior tanto est nobilior. sed actus intellectus est nobilior q̃ volũtatis ⁊ immaterialior. quia intellectus abstrahit a materia. nõ aũt voluntas. ergo actus intellectus est nobilior q̃ volũtatis ¶ Pre. Intellectus in anima comparat̃ splendori in rebus materialibus. voluntas sine affectus calori. vt ex dictis patet sanctoꝝ. sed splendor est nobilior calore cuz sit qualitas nobilioris corporis. ergo intellectus est nobilior voluntate. ¶ Pre. Illud quod est proprũ hominis inquantum est homo fm phm in ethicis. est nobilius eo quod est ꝓmune homini ⁊ alijs animalibꝫ. sed intellegere est ꝓprium hominis. velle autem alijs animalib̃ conuenit. vt dicit phus in tercio ethicoꝝ. q̃ voluntario participant pueri ⁊ bruta. ergo intellectus est nobilior voluntate. ¶ Pre. Quanto aliquid est ꝓpinquius fini tãto est nobilius. cũ ex fine sit ratio bonitatis in his que sunt ad finem. sed intellectus noster est ꝓpinquior fini q̃ volũtas. prius eiũ homo attingit finem p intellectũ cognoscendo ipsum q̃ per voluntatẗ appetendo ipsum. ergo intellectꝰ est nobilior q̃ volũtas ¶ Pre. Hꝫ Grego. in. vi. mora. vita contemplatiua est maioris mereti q̃ actiua. sed vita cõtemplatiua ptinet ad intellectũ. actiua aũt ad voluntatem. ergo intellectus est nobilior q̃ volũtas ¶ Pre. Dicit phus in. x. ethicoꝝ. q̃ intellectus est optimuz coꝝ que sunt in nobis. q̃ nobilior est voluntate

¶ Sed ꝓtra. Nobiliorꝭ potẽtie nobilior est habitus. sz habitus quo perficiẗ volũtas. scz charitas. est nobilior fide ⁊ scia q̃bus pficitur intellectus. vt patz p aplm. Corinthꝫ. xiij. ergo volũtas est nobilior intellectu ¶ Pre. Liberũ ꝑualer nõ habẗi libertatẗ. sed voluntas est libera. nõ autẗ intellectus. q̃ volũtas est supior ¶ Pre. Ordo potẽtiarum est fm ordinẗ obiectoꝝ. sed bonũ qd̃ est obiectuz voluntatis est nobilius vero. qd̃ est obiectum intellectus ergo volũtas est nobilior intellectu ¶ Pre. Fm Dyo. v. c. de di. no. quãto aliq̃ diuinaꝝ potentiaꝝ est cõmunior tanto est nobilior. sed volũtas est cõmunior intellectu. quia quedam participant voluntatem que non participant intellectum. vt supra dictum est. ergo voluntas est intellectu nobilior. ¶ Preterea. Quanto aliquid est deo propinquius. tanto est nobilius. sed voluntas magis

Instãtie

appropinquat deo q̃ intellect⁹. qz sicut dr Hugo de scto vic. sup. vij. ca. cel. hierar. Ibi dilectio intrat vbi cognitio fortis est. plus em diligimus deū q̃ eū possumus cognoscere. q̃ voluntas est nobilior q̃ intellectus

¶ Rōsio dōm q aliqd pt altero dici eminētius z sim plr et fm quid. Ad hoc aūt q ostendat aliqd altero esse simplr melius oportet q attendat ꝓparatio penes eorum essentialia. z nō penes eorū accētalia. qz p hoc ostenderet vnū alteri eminere fm quid. Sicut si hō cōparetur leoni quantū ad differentias essentiales inuenit leone simpliciter nobilior. inquantū hō est animal rōnale. leo vero a. irrōnale. Leo vero est hoie excellētior si cōparentur fm fortitudinē corporalez. hoc em est nobilius esse fm quid. Vt ergo cōsideret que earū potentiarū sit potior simpliciter volūtas an intellectus. hoc p se ex eorū differētijs ꝓsiderandū est. Perfectio aūt z dignitas intellectus in hoc cōsistit q spēs rei intellecte in ipso intellectu cōsistit. cum fm hoc intelligat actu in quo eius dignitas tota ꝓsiderat. Nobilitas aūt volūtatis z actus eius ꝓsistit in hoc q anima ordinat ad aliquā rem nobilez fm esse qd res illa habet in seipsa. pfectius aūt est simplr p se z absolute loquendo habere in se nobilitatē alterius rei q̃ ad rem nobilem cōparari extra se existentē. Vnde volūtas z intellectus si fm se cōsiderent nō cōparando ad hanc vel ad illam rem. hunc ordinem inuenunt habere q intellect⁹ est eminentior simplr voluntate. Sed cōtingit eminētius eē quādoqz cōparari ad aliquā rem nobilē per aliquez modum alium q̃ eius nobilitatē in seipso habere. qū scz nobilitas rei habet multo inferiori mō q̃ eaz habeat res illa in seipsa. Si aūt nobilitas rei insit alij rei vel eque nobiliter. vel nobilius q̃ in re cuius est. tunc absqz oīni dubitatōe nobilius erit. quod in se nobilitatē alterius rei habet q̃ qd ad ipsam rem nobilē quātumcūqz ordinat. Rerū aūt que sunt anima superiores formas ꝓcipit intellectus inferiori mō q̃ sint in ipsis rebus. recipitur em aliquid in intellectum per modū sui. vt dr in libro de causis. Et eadē ratio est earum que sunt anima inferiores. sicut res corporales forme sunt nobiliores in anima q̃ in ipsis rebus.

Intellēs cōpar ad voluntatem. ¶ Sic igit tripl̃r potest comparari intellectus ad volūtatem. vno mō absolute z in vniuersali non respectu huius vel illius rei. z sic intellectus est eminentior voluntate sicut habere id quod dignitatis est in re aliqua pfectius est q̃ cōparari ad voluntatez eius. Alio mō per respectū ad res materiales sensibiles. z sic iterum intellectus simpliciter ē nobilior voluntate. vtputa intelligere lapidē q̃ velle lapidem. eo q forma lapidis nobiliori mō est in intellectu fm q ab intellectu intelligit q̃ sit in seipsa fm q a volūtate desiderat. Tercio mō p respectū ad res diuinas que sunt alia superiores. z sic velle eminētius est q̃ intelligere vt velle deum vel amare q̃ cognoscere. qz diuina bonitas pfectius est in ipo deo. put a volūtate desiderat q̃ sit ꝓcipata in nobis. put ab intellectu cognoscitur

¶ Ad pmū g dōm q Aug⁹. accipit rōem et intelligētiam. p tota parte intellectiua que cōprehendit in se etiaz apprehensionē intellectus z appetitum volūtatis. et sic voluntas nō excluditur ab imagine. ¶ Ad scōm dicendū q Magister appropriat imaginē rationi. eo q prior est. similitudinē vero amori. quia in cōparatione ad deum cognitio cōpletur per amorē. sicut imago perficit et venustat p colorem. et alia huiusmodi quibus fit similis exemplari.

¶ Ad tercū dicendū q illa ratio ꝓcedit quantuz ad res illas quibus anima est nobilior. sed eadem ratione potest probari eminentia volūtatis in cōparatione ad res animā nobiliores ¶ Ad quartū dicendū q volūtas non cōmunicat obiecto cuz sensibus nisi fm q fertur in res sensibiles. que sunt anima inferiores. fm vero q ferē ad res intelligibiles z diuinas. magis etiam elongatur a sensib. q̃ intellectus. cum intellectus minus capere possit de diuinis q̃ appetat z diligat affectus ¶ Ad quintum dicendum q intellectus regit voluntatem non quasi inclinans eam in id in quod tendat. sed sicut ostēdens ei quo tendere debeat. quanto ergo minus potest ostēdere intellectus aliquod nobile q̃ inclinatio volūtatis feratur in id volūtas est potior intellectu. ¶ Ad sextum dicendū q volūtas nō directe ab intelligētia procedit. sed ab essentia anime ꝓsupposita intelligentia. vnde ex hoc nō ostendit ordo dignitatis. sed solummō ordo quo naturaliter intellect⁹ est prior voluntate ¶ Ad septimū dicendū q intellectus nō abstrahit a materia nisi cum intelligit res sensibiles z materiales. Cuz vero intelligit res que sunt supra ipam nō abstrahit imo est minus simplex q̃ sunt res in seipsis. vnde remanet actus voluntatis qui fertur in ipsas res prout in seipsis sunt simplicior z nobilior ¶ Ad octauuz dicendū q loquutōes ille quibus intellectus splendori. affectus vero calori cōparantur. sunt metaphorice. et ex talibus loquutōibus. vt dicit Magister in tercio sentē. nō est trahēda argumētatio. Dicitur em in epistola ad Cytum. q symbologica theologia nō est argumentatiua.

¶ Ad nonū dicendū q sicut intelligere est solius hominis ita velle. q̃uis appetere sit aliorum q̃ hominis ¶ Ad decimū dōm q q̃uis prius anima ferat in deuz p intellectum q̃ fm affectum. pfectius tamē puenit in ipsum affectus q̃ intellectus. vt dictū est ¶ Ad vndecimū dōm q a contēplatione volūtas nō excludit. vnde Gregorius dr super Ezech. q vita cōtemplatiua est deum z proximū diligere. vnde eminētia vite cōtemplatiue ad actiuā nō preiudicat volūtati. ¶ Ad duodecimū dōm q p hus loquit de intellectu fm q accipit pro tota pte intellectiua. q̃ cōprehendit etiam in se z voluntatē. Vel potest dici q cōsiderat intellectū z alias potētias anime absolute. nō fm q cōparantur ad hoc obiectū vel illud.

¶ Ad illud vero quod primū obijcit in cōtrarū dicēdum q charitas est habitus pficiens voluntatē in ordine ad deum. z in hoc ordine volūtas est nobilior intellectu ¶ Ad scōm dōm q libertas volūtatis nō ostēdit eaz nobiliorē esse simplr. sed nobiliorē in mouēdo. qd ex sequētib. magis patebit ¶ Ad tercū dōm q cū verū sit quod dā bonū. est em bonū intellectus. vt pz p phm in. vi. ethicoz. nō est dōm q bonū sit nobilius vero. sicut nec aīmal nobilius hoie. cū hō includat in se nobilitatē aīalis z superaddat. Loqmur aūt nūc de vero z bono fm q sunt obiecta voluntatis z intellectus. ¶ Ad quartū dōm q velle nō inuenit in pluribz q̃ intelligere. q̃uis appetere in pluribus inuenīat. ¶ Sciendū tū est q in hac rōne nō inducitur auctoritas Dyo. fm eius intentōem ꝓpter duo. quia Dyo. loqtur qū vnū includit in rōne alterius. sicut eē in viuere. z viuere in intelligere. vñ dr vnū esse simplicius altero. Secdo qz q̃uis pticipatio q̃ ē simplicior sit nobilior tū si accipiat cū illo mō q̃ inuenit in rebz carentibz supaddit. pcessiombz erit ignobilior. Sicut esse qd est nobilior q̃ viuere. si accipiat cū illo mō q̃ inaiata sunt. ille modus eēndi ē ignobilior q̃ eē viuentū qd ē viuere. z sic nō oportz q sp id qd in pluribz ē sit nobilius. alis oporteret dicere sensum eē nobiliorē intellectu z nutritiuā potentiā sensitiua

Ad 4. Ad 5 Ad 6 Ad 7 Ad 8 Ad 9 Ad 10 Ad 11 Ad 12 Fol. instan. Ad. j. Ad 2 Ad 3 Ad 4 Nota

Ad 5 ¶ Ad quintũ dicendũ q ratio illa procedit de nobilitate in ordine ad deum. Et sic cõceditur esse nobilior.

Vodecimo queritur

Utrũ voluntas moueat intellectuz z alias aie vires Et videt q nõ. Mouẽs eim naturaliter est prius moto. sed voluntas est posterior intellectu. nihil enim amat nisi cognitum. fm Aug⁹. in li. de tri. g volũtas non mouet intellectũ ¶ Prete. Si volũtas mouet intellectũ ad actũ suũ, tunc sequtur q intellectus intelligat. qz volũtas vult ipm intelligere. sed volũtas nõ vult aliud nisi intellectũ. g prius intelligere ipm intelligeret q̃ volũtas illud veller, sed antecz intellectus hoc intelligeret oportet ponere q volũtas veller. qz ponit a voluntate intellectus moueri. g est abire in infinitũ. hoc aũt est impossibile. ergo volũtas nõ mouet intellectũ. ¶ Prete. Omis potentia motiua mouet a suo obiecto. sed volũtas est potẽtia passiua. est eim appetitus mouens motũ. vt dr in ter° de aia. g mouet a suo obiecto. sed obiectũ eius est bonuz intellectũ vel apprehẽsum, vt dr in tercio de aia. g intellectus aut alia vis apprehẽsiua mouet voluntatẽ z nõ econuerso ¶ Pre. Qz vna potentia dicat aliã potentiã mouere. h eim nõ est nisi, pter imperiũ qd vna sup aliã hz. imperare aũt est rõnis. vt dr in primo ethicoz. g eius est mouere alias potẽtias z nõ volũtatis ¶ Pre. Hz⁷ Aug⁹. xij. sup Gen. ad lrãm. mouẽs z agens est nobilius moto z facto. sed intellectus ad minus respectu sensibiliũ est nobilior q̃ voluntas. vt dictũ est. ergo ad minus respectu horum nõ mouetur a voluntate

Contra ¶ Sed ꝓ ẽ qd Ansel. dr in li. de similitudinib. q volũtas mouet omes anime vires. ¶ Prete. Hz⁷ Aug⁹. viij. super Gen. ad lrãm. Omis motus pcedit ab immobili. sz inter potentias aie sola volũtas est que est immobilis in hoc q a nullo cogi pt. ergo omnes aie vires a voluntate mouent ¶ Pre. Hz⁷ phm. ij. metaph. omnis motus est pter finem. sed bonũ z finis est obiectũ volũtatis. g voluntas mouet alias vires. ¶ Pre. Hz⁷ Aug⁹ hoc facit in spiritib. amor qd in corporib. pondus. sed põdus mouet corpora. ergo amor volũtatis mouet spirituales anime potentias.

Rꝯo ¶ Rõsio dõm q intellectus mouet aliquo mõ voluntatem. z volũtas mouet aliquo mõ intellectũ z alias vires ¶ Ad cuius euidentiã sciendũ est. q tam finis q̃ efficiens mouere dicunt sed diuersimode. cũ eim in q̃libet actione duo cõsiderent. scz agens z rõ agendi. Sicut in calefactõe ignis est agens. z rõ agendi est calor. Ita etiaz in mouẽdo dr mouere finis sicut rõ mouẽdi. sed efficiens sicut agẽs motũ. hoc est educẽs mobile de potẽtia in actũ. rõ aũt agendi est forma agentis p quã agit. vñ oportz q insit agenti ad hoc q agat. nõ aũt inest fm esse nature p secrũ. qz hoc habito q̃scit motus. sed inest agenti per modũ finis intentionis. nam finis est prior in intentiõe sed posterior in esse. Et ideo finis pexistit in mouente. propẽ fm intellectũ cui⁹ est recipere aliqd p modũ intentõis et nõ fm esse nature. Unde intellectus mouet voluntatẽ p modũ quo finis mouere dr. inquantũ scz precõcipit rõem finis z eam volũtati pponit. Sed mouere p modũ causẽ agentis est volũtatis z nõ intellectus. eo q volũtas comparat ad res fm q in seipsis sunt. intellectus aũt ꝓparatur ad res fm q sunt p modũ spirituale in aia. Agere autem z mouere cõuenit reb⁹ fm esse proprũ quo in seipsis

Dupl⁹ aliqd mouet

subsistunt. z nõ fm q sunt in anima p modũ intentionis Calor eim nõ calefacit in aima sed in igne. z sic cõparatio volũtatis ad res est fm q cõpetit eis motus. nõ aũt comparatio intellectus. Et pterea actus volũtatis est q̃dam inclinatio in aliud non aũt intellectus. inclinatio autẽ est dispositio mouẽtis fm q efficiens mouet. Vñ pz q volũtas habet mouere p modũ causẽ agẽtis et nõ intellectus Potẽtijs aut aie supioribus ex hoc q immateriales sunt cõpetit vt reflectant sup seipsas. vñ tam volũtas q̃ intellectus reflectit vtrũq; supra seipm z vnũ supra alterũ et supra essentiã anime z sup omes eius vires. z similiter volũtas vult se velle z intellectũ intelligere et vult aiam esse. et sic de alijs. Cum aũt aliqua potẽtia supra aliam ferr cõparatur ad eam fm suã ꝓprietatẽ. sicut intellectus cum intelligit voluntatẽ velle in seipso rõem volendi accipit. vñ et ipsa volũtas cum fertur supra potẽtias aie ferr in eas vt in res quasdã q̃bus cõuenit motus z operatio. z inclinat vnamquãq; in ꝓpriaz operatõem. Et sic non solũ res exteriores mouet volũtas p modũ agentis. sed etiam ipsas anime vires

¶ Ad primũ ergo dõm q cum in reflexione sit quedam similitudo motus circularis in quo est vltimũ motus qd primo erat principiũ. oportet sic dicere in reflexiõe actuũ. vt illud qd primo erat prius sedo fiat posterius. et ideo q̃uis intellectus sit por volũtate simplr. tñ per reflexiõem efficitur voluntate posterior. z sic volũtas intellectũ mouere potest ¶ Ad secm dõm q nõ est pcedere in infinituz. stat eim in appetitu naturali. q inclinat intellectus in suũ actũ Ad 2

¶ Ad terciuz dõm q rõ illa ostendit q intellectus mouet per modũ finis. hoc eim mõ se habet bonuz apprehensum ad voluntatẽ Ad 3

¶ Ad quartũ dõm q imperiũ est z volũtatis et rõnis quantũ ad diuersa. Voluntatis q̃dem fm q imperiũ inclinatõnem quandã importat. Rõnis vero fm q inclinatio distribuit z ordinat ad illa vel alia exequẽda per hunc vel illũ Ad 4

¶ Ad quintũ dõm q q̃dam potẽtia preeminet alteri in hoc qd est, prium sibi. sicut tactus perfectius ꝓparat ad calorem quẽ sentit p se. q̃ visus q̃ sentit ipsuz p accidẽs Et similiter intellectus cõpletius comparat ad verũ q̃ voluntas. z sic volũtas pfectius comparatur ad bonũ quod est in rebus q̃ intellectus. Vñ q̃uis intellectus sit simplr nobilior volũtate ad minus respectu alicuz rerum. tñ fm rõem mouẽdi que competit volũtati ex rõne, ꝓpria obiecti voluntas nobilior inuenitur Ad 5

Etimotercio queritur

Utrũ intẽtio sit actus voluntatis. Et videt q non. qz sup illud Luce. xi. lucerna corpis tui est oculus tuus. glo. intentio. sed oculus in anima est ratõ vel intellectus. g intentio ptinet ad rõem vel intellectũ. z nõ ad voluntatem. ¶ Sed diceres. q erat volũtatis in ordine ad rõem. z p tanto oculo ꝓparat. ¶ Sed cõtra. Actus superioris z poris potentie nõ depẽdet ab actu posterioris z sed volũtas est por intellectu in agendo. qz mouet intellectum. vt dictũ est. g actus volũtatis nõ dependet a rõne, si ergo intentio esset actus volũtatis, nullo mõ ad rationem ptineret. ¶ Sed diceres. q fm hoc actus voluntatis dependet a ratõne inquantũ ad volendũ pexigitur cognitio voliti. z sic intentio q̃uis sit actus voluntatis. est tamẽ aliquo mõ rõnis ¶ Sed cõtra. Nullus actus voluntatis est qui cognitõem nõ pexigat. g fm hoc nullus actus deberet attribui simplr volũtati. nec velle nec amas

re. sed volūtati ⁊ rōni simul. qd̄ est falsum. ergo ⁊ p̄mum
4 sez q̄ intentio sit actus volūtatis. ¶ Qre. Ipsum nomē intentionis importat relationem in finem. sed referre aliquid in finem pt̄inet ad rōnem. ergo intentio est rōnis ⁊ nō volūtatis. ¶ Sed diceres. q̄ in intentōe nō solum est relatio in finem. sed actus volūtatis qui refertur in finez
5 et vtriūq̄ p nomen intentōis signat. ¶ Sed ꝓtra. Actus ille relationi in finem substernit vt materiale formali. sed magis denominat aliquid a formali q̄ materiali. igit intētio magis denominat ab eo qd̄ est volūtatis. ⁊ sic magis
6 debet poni actus rōnis q̄ volūtatis ¶ Qre. Sicut p̄mus motor dirigit totam naturā. ita ⁊ rō dirigit volūtate. sed intentio in rebus naturalibus magis ꝓprie attribuit p̄mo motori q̄ ipsis rebus naturalibus. cū res naturales nō dicātur in aliquid tendere nisi fm q̄ sunt directe a p̄mo motore. ergo ⁊ in potentijs aīe magis debet attribui intentio
7 rōni q̄ volūtati. ¶ Qre. Intentio ꝓprie loquendo nō est nisi cognoscentis. sed volūtas nō est cognoscēs. ergo inten
8 tio nō est volūtatis. ¶ Qre. Eorū que nullo modo sunt vnū nō potest esse actus vnus. sed volūtas ⁊ rō nullo mō sunt vnū. cū etiā ad diuersa genera potentiarū aīe pt̄inent. volūtas ēn est in appetitiuo. sed rō in intellectiuo. igitur rō ⁊ volūtas nō possunt habere vnū actum. ⁊ ita si intentio est actus rōnis aliquo mō nō est actus volūtatis.
9 ¶ Qre. Volūtas fm phm in .iij. ethi. est finis tm̄. sed finis est vnus tm̄ in vno ordine. ergo volūtas fm suū actuz ꝓparatur ad vnū. sed vbi est vnū ibi nō est ordo. cū ergo intentio ordinē importet. videt q̄ nullo mō sit volūtatis
10 ¶ Qre. Intentio nihil aliud esse videt q̄ directio volū
11 tatis in vltimū finē. sed dirigere volūtatez est rōnis. ergo intentio ad rōnez pt̄inet ¶ Qre. Sicut in puerilitate peccati error est rōnis. ꝓtemptus irascibilis. inordinatio voluntatis ⁊ ꝓcupiscibilis. ita ecōtrario in reformatōne aīe fides est rōnis. spes irascibilis. ⁊ charitas ꝓcupiscibilis. sz fides fm Aug⁰. est que intentionem dirigit. ergo inten
12 tio est rōnis. ¶ Qre. Secōm phm. .iij. ethi. voluntas est
13 possibilū ⁊ impossibilū. intentio vero soluz possibilū. q̄ intētio nō est volūtatis ¶ Qre. Qd̄ nō est in aīa nō est in volūtate. sed intentio nō est in aīa. qz nec est potentia. sic ēn essz naturalis ⁊ in ea meritum nō ꝓsisteret. Nec est habitus. sic ēn essz in dormiente. Nec est passio. sic ēn essz partis sensitiue. vt pz p phm. .vij. phy. Hec tria sunt solū modo in aīa. vt dr in .ij. ethi. ergo intentio nō est in volun
14 tate. ¶ Qre. Rationis ordinare est. cum ad sapientē pt̄inet. vt dr in p̄mo metaphy. sed intentio ordinatio q̄dā
15 est in finem. ergo rōnis est. ¶ Qre. Intentio est distātis a fine. hec ēn prepositio. in. importat distātiā. sed magis distat a fine rō q̄ volūtas. qz rō solum demonstrat finem.
16 voluntas aūt inheret fini sicut ꝓprio obiecto. ergo intentio est magis rōnis q̄ volūtatis. ¶ Qre. Omis actus volūtatis aut est eius absolute. aut p ꝓparatiōem ad superiores vires aut inferiores. sed intendere nō est actus volūtatis absolute. quia sic idem essz qd̄ velle vel amare. Nec est actus eius in ordine ad superiorem. id est rōnez sic ēn actus eius est eligere. Nec in ordine ad inferiores cū sit eius imperare. ergo nullo modo intendere est actus
Cōtra voluntatis.

¶ Sed ꝓtra. Intentio est solum de fine. sed finis ⁊ bonum est obiectum volūtatis. ergo intentio ad voluntatē pertinet. ¶ Qre. Intendere est quedam prosequutio. sz prosequutio vel fuga ad volūtatē pertinet non ad rōnem sed solum rōnis est dicere aliquid esse prosequendū vel fugiendum. ergo intentio est voluntatis. ¶ Qre. Omne meritum est in volūtate. sed intentio est meritoria. ⁊ penes eam precipue attendit meritum vel demeritum. igit intentio est volūtatis ¶ Qre. Ambro. dicit q̄ affectus operi tuo nomen imponit. sed actus iudicat bonus vel malus ex intentione. ergo intentio videtur in affectu cōtineri. ⁊ sic videt esse volūtatis ⁊ nō rōnis.

¶ Responsio dōm. q̄ intentio est actus voluntatis Rō
qd̄ quidem manifeste apparet ex eius obiecto. oportz ēn potentiam ⁊ actū ꝓuenire in obiecto. cum potentia non ordinetur in obiectum nisi per actum. oportz ēn potentie visiue ⁊ visionis esse idem obiectum. sez colorem. cum ergo obiectū huius actus. qui est intentio. sit bonum. qd̄ est finis. quod etiam est obiectum volūtatis. oportz etiaz intentionem actum volūtatis esse. nō est aūt actus volūtatis absolute. sed in ordine ad rōnem. ¶ Ad cuius euidentiam sciendū est. q̄ quādocūq̄z sunt duo agentia ordinata. secūdū agens duplr potest moueri vel agere. Vno mō fm q̄ ꝓpetit nature sue. Alio mō fm q̄ ꝓpetit naturе superioris agentis. impssio ēn superioris agentis manet in inferiori. ⁊ ex hoc inferius agens nō solum agit actione ꝓpria. sed actione superioris agentis. sicut sphera solis mouet ꝓprio motu qui spacio vnius anni expletur. et motu p̄mi mobilis qui est motus diurnus. Similiter autē aqua mouet motu ꝓprio tendendo in centrū. ⁊ hz quēdaz motum ex impssione lune que mouet ipsam. vt pz in fluxu ⁊ refluxu maris. Corpora aūt mixta hnt quasdā operationes sibi ꝓprias. que ꝓsequūtur naturā q̄ttuor elementorū. vt tendere deorsum. calefacere. ⁊ frigefacere. et hnt alias operatōes ex impssione corporū celestiū. vt magnes attrahit ferrū. Et q̄uis nulla actio inferioris agentis fiat nisi p̄suppositа actōe superioris. tm̄ illa actio que ꝓpetit ei fm suā naturā attribuit ei absolute. sicut aque moueri deorsum. illa vero que ei ꝓpetit ex impssione superioris agentis nō attribuit ei absolute. sed in ordine ad aliud. sicut fluere ⁊ refluere dr esse ꝓprius motus maris. nō inq̄tum est aqua. sed inq̄tum mouetur a luna. Rō autez et volūtas sunt quedā potentie oppatiue ad inuicem ordinate. ⁊ absolute ꝓsiderando rō prior est. q̄uis per reflexionem efficiatur por volūtas ⁊ superior inq̄tuz mouet rōnem. ¶ Unde pt̄ volūtas habere duplicem actū. vnum qui ꝓpetit ei fm suam naturā inq̄tum rendit in ꝓprium obiectū absolute. ⁊ hic actus attribuitur volūtati simpliciter. vt velle vel amare. q̄uis etiam ad hūc actum p̄suppponatur actio rōnis. Alium ꝓo actum habet qui ꝓpetit ei fm id qd̄ ex impressione rōnis relinquitur in volūtate. Cum ēn ꝓprium sit rōnis ordinare ⁊ ꝓferre. q̄ncunq̄z in actu volūtatis apparet aliqua collatio vel ordinatio. talis actus est volūtatis. nō absolute. sed in ordine ad rōnem. Et hoc modo intendere est actus volūtatis. cuz intendere nihil aliud esse videt q̄z ex eo q̄ quis vult in aliud tendere sicut in finem. ¶ Et ita intendere in hoc differt a velle q̄ velle rendit in finem absolute. sed intendere dicit ordinē in finem fm q̄ finis est in quē ordinant ea q̄ sunt ad finem. Cum ēn volūtas moueat in suū obiectū ꝓpositum a rōne. diuersimode mouet fm q̄ diuersimode sibi ꝓponitur. Vñ cum rō ꝓponit sibi aliquid vt absolute bonum volūtas mouetur in illud absolute. ⁊ hoc est velle. cuz aūt ꝓponit sibi aliquid sub rōne boni ad quod alia ordinentur vt ad finem. tunc rendit in illud cū quodam ordine qui inuenitur in actu volūtatis. non fm ꝓpriā naturam. sed fm exigentiam rationis. et ita intendere est

Nota. Distictio bunēbris.

Volūtas hz duplicē actū

Velle ⁊ intēdere dr̄ñt

actus voluntatis in ordine ad rationem.

Ad .j. ¶ Ad pmũ igitur dõm.q intentio assimilatur oculo
Ad 2 cõrum ad illud quod de propterate rationis in intentio
ne inuenitur. ¶ Ad secũdum dõm.q rõ mouet quodãmodo voluntatem 7 volũtas quodãmodo rationem. vt ex dictis patet. 7 sic vtraq; diuersis respectib; est altera
Ad 3 prior. 7 vtriq; potest attribui actus in ordine ad alterum
¶ Ad tertium dõm.q cõiuis quilibet actus voluntatis
presupponat cognitionem rationis. non tamen semper in
actu volũtatis apparet illud quod est prium rõnis. vt ex
Ad 4 dictis patz. vnde rõ non sequitur ¶ Ad quartũ dicendũ
q relatio actua in finem est rõnis. eius em est referre in fi
nem. sed relatio passiua potest esse cuiuscunq; directi vel
relati in finem per rõnem. 7 sic potest esse etiam voluntatis. 7 hoc modo relatio in finem pertinet ad intentiõem
Ad 5 Et per hoc patz solutio ad quintũ ¶ Ad sextũ dicen
Ad 6 dum.q in primo motore non solum inuenitur cognitio.
sed voluntas. 7 ideo prie potest intentio ei attribui. ꝗ ad
rõnem non pertinet nisi cognitio. vnde non est simile.

¶ Ad septimũ dõm.q intendere etiam est non cogno
Ad 7 scentis. cum etiam res naturales intendant in finem. cõ
nis intentio presupponat aliquam cognitõem. Si autẽ
loquamur de intentione animali. sic non est nisi cognoscẽ
tis. sicut nec velle. Nec tamẽ oportz q intendere 7 velle
sint actus eiusdem potentie cuius est cognoscere. sed eiusdem suppositi. nõ em prie dicitur aliquis cognoscere vel
intendere aliqua potentia. sed suppositum ꝑm potentiã.

Ad 8 ¶ Ad octauũ dõm q rõ 7 volũtas sunt vnũ ꝑm ordinez
sicut vniuersum dicitur esse vnũ ꝑm ordinem. 7 sic nihil p
hibet vnũ actum esse vtriusq; vnius quidem immedia
Ad 9 te. sed alterius mediate. ¶ Ad nonũ dicendũ q cõiuis
volũtas sit principaliter de fine. ex eo q ea que sunt ad fi
nem non desideramus nisi pter finez. nihilominus tamẽ
est voluntas eorum que sunt ad finem. Hoc em qd dicit
pbus in tercio ethi. q volũtas est finis. electio eorum que
sunt ad finem. non ob hoc dicitur q volũtas semp sit fi
nis. sed aliquando 7 principalius. Et ex hoc q electio nũ
cõ sit finis ostenditur q non sit idem intelligere 7 velle.

Ad 10 ¶ Ad decimũ dicendũ. q directio actiua in finem perti
ner ad rationem. sed passiua potest pertinere ad volũta
Ad .jj tem. 7 sic pertinet ad intentionem. ¶ Ad vndecimũ di
cendum. q fides dirigit intentionem sicut intentio volũ
Ad 12 tatem. vnde sicut fides est rationis. ita intentio est volũ
tatis. ¶ Ad duodecimũ dicendum. q volũtas nõ semp
est impossibilium. sed aliquando. 7 hoc sufficit ꝑm inten
tionem phi ad ostendendũ differentiam inter volũtatem
et electionem. que semper est possibiliuz. vt scz eligere nõ
sit omnino idem qd velle. et similiter nec intendere idem
Ad 13 quod velle. sed ex hoc non concluditur quin sit actus vo
luntatis. ¶ Ad decimũtertiũ dicendum. q intentio est
quidam actus anime. in illa autem trimembri diuisione
phi actiones anime non ptinentur. quia actiones nõ sunt
anime vt in anima. sed magis vt ab ipsa. Vel potest dici
Ad 14 q actiones pprehendũtur sub habitib; sicut principiatũ
ptinetur sub suo principio. ¶ Ad .xiij. dicendũ. q ordi
nare est rationis. sed ordinari potest esse volũtatis. 7 sic in
Ad 15 tentio ordinationem importat. ¶ Ad .xv. dicendum. q
ratio illa procederet si nihil aliud requireretur ad intenti
onem nisi sola distantia. requiritur autem inclinatio cum
aliqua distantia. que quidem inclinatio volũtati compe
Ad 16 rit 7 non rationi. ¶ Ad decimũsextum dõm. q intentio
est actus volũtatis in ordine ad rõnem ordinando ea q
sunt ad finem. sed electio est actus volũtatis in ordine ad
rõnem comparando ea que sunt ad finem ad inuicem. et
pter hoc etiam intentio 7 electio differũt

Quartodecimo q̃rit.

Utrũ eodem motu voluntas velit finem 7 in
tendat ea que sunt ad finẽ ¶ Aut videt q non. impossibi .j.
le em est eiũdem actũ esse simul bonũ 7 maluz. sed pngit
esse volũtatem malam cũ intentõe bona. sicut cum quis
vult furari vt det elemosynã. ergo nõ est idem actus in
tentio 7 volũtas. ¶ Qre. Scõm phm. x. ethi. motus q 2
terminãtur ad medũ 7 ad extremũ differũt specie. sed il
lud qd est ad finem 7 finis se habent quodãmodo vt me
dium 7 extrema. ergo intentio finis 7 voluntas eius qd
est ad finem differũt specie. 7 ita nõ sunt vnus actus.

¶ Qrete. Scõm phm in. vi. 7 vij. ethi. fines in practicis
sunt sicut pncipia in demonstratiuis scientijs. sed non est 3
idem actus intellectus speculatiui quo intelligũtur pnci
pia. 7 quo psiderãtur cõclusiones. quod patz ex hoc q ex
diuersis habitib; eliciuntur. Est em intellectus habitus
pncipiorz. sed scientia pclusionũ. ergo in operatiuis nõ est
idem actus volũtatis quo intendimus finem. 7 volum⁹
ea que sunt ad finem. ¶ Qre. Actus distinguũtur p ob
iecta. sed finis 7 id qd est ad finem sunt diuersa. ergo non 4
idem actus est intentio finis 7 voluntas eius quod est
ad finem

¶ Sed ptra. Duo actus nõ possunt esse simul eiusdẽ Cõtra
potentie. sed volũtas simul dum vult id qd est ad finem
intendit ad finem. ergo intentio finis 7 volũtas eius qd
est ad finem nõ sunt diuersi actus. ¶ Qre. Sicut lux est
rõ visibilitatis colozi. ita finis est rõ appetibilitatis his q
sunt ad finem. sed eodem actu visus videt colozẽ 7 lucez
ergo codẽ actu volũtas vult id qd est ad finem 7 tendit
in finem

¶ Rũsio dõm. q circa hanc questionẽ duplex est opi Rꝰ
nio. vt Agr dicit in. ij. sniarz. dist. xxxviij. Quidam em Opi dũ
dixerũt q alius actus sit volũtas eius qd est ad finẽ. 7 in Opio. i.
tentio finis. Quidam vero dixerũt ecõtrario q sit vnus Opio 2ª
actus. sed q eorz distinctio sit tãtũmodo pter rerũ vari
etatem. Utraq; opinio ꝑm aliqd vera est ¶ Ad cui⁹ cui Nota
denti ã sciendũ q cũ vnitas actus ex vnitate obiecti pen
sanda sit. si sint aliqua duo que p aliquẽ modũ sunt vnum
actus qui fertur in ea ꝑm q sunt vnũ erit vnus. 7 act⁹ q
fertur in ea ꝑm q sunt duo erũt duo. sicut partes linee st
quodãmodo duo 7 quodãmodo vnũ. put scz vnũtur in
toto. Et ideo actus visionis si feratur in duas partes li
nee ꝑm q sunt due. id est in vtrãq; p se. ꝑm illud qd est p
prium sibi erũt due visiones nec poterũt simul viden. si
aũt feratur in totam lineã pprehendentẽ vtrãq; partũ
erit vna visio. 7 simul tota linea videbit. Similiter omia q
sunt ad inuicem ordinata sunt qdem plura inqztum sunt
res qdam ꝑm se psiderate. sunt vero vnũ in ordine quo
ad inuicem ordinãtur. Et ideo actus aie qui fertur in ea
ꝑm q sunt ad inuicem ordinata est vnus. actus vero aie
qui fertur in ea ꝑm q sunt in se psiderata est multiplex. si
cut pz in psideratione statue Mercurij. quã si quis cõsi
deret vt est quedã res. erit alia psideratio eius. 7 psidera
tio Mercurij cuius statua est imago. si aũt considereturr
statua vt imago Mercurij. erit idem modus psideratio
nis in statua qui est in mercurio. Similiter etiaz quãdo

motus volūtatis fertur in finem ⁊ in id qd est ad finem
Si fertur in eo fm q vtrūq; est qdā res p se existens erit
diuersus motus voluntatis. ⁊ sic est vera opinio. que di-
cit q intentio finis ⁊ voluntas eius qd est ad finem sunt
diuersi actus. Si aūt volūtas feratur in vnū eorū fm q
habet ordinem ad aliud. sic est vnus actus voluntatis in
vtrūq; ⁊ sic est vera alia opinio que ponit vnū actum esse
intentionem finis ⁊ volūtatem eius qd est ad finem. Sed
si recte inspiciat rō intentionis inuenitur hec opinio ve-
rior q̄ alia. motus em̄ volūtatis est in finem absolute. nō
tamen intentio dr esse
inclinatio in finem fm q ad finem ea terminātur q̄ sunt
ad finem. qui em̄ sanitatem vult dicitur eam velle simpli
citer. sed eam intendere dicitur quādo aliquid ꝓter sani
Opio tr. tatem vult. ¶ Et ideo est ꝓcedendū q intentio non sit
Thome. alius motus numero q̄ volūtas
Ad .j. ¶ Ad pmū ergo dōm. q q̄uis vnus actus nō possit
esse bonus ⁊ malus. tamē alicuius mali actus potest cē
aliqua circūstantia bona. sicut actus vicioſus est si aliq;
plus comederet q̄ deberet. licet comedat quando debet
et ita volūtas qua quis vult furari vt pascat pauperē est
actus malus simpliciter. habens tamen aliquā circūstā-
Ad 2 tiam bonā ꝓter qd ponit vna de circūstantijs. ¶ Ad .ij
dōm. q verbū phi est intelligendū quādo sistitur in me-
dio. quādo em̄ per medium transitur ad terminuz tūc est
vnus numero motus. et ita est quādo voluntas mouet
ad id qd est ad finem cum ordine ad finem. est vnus mo-
tus. ¶ Ad .iij. dōm. q quādo ꝓclusio ⁊ pncipiū ꝓsiderā
Ad 3 tur vtrūq; p se. sunt diuerse ꝓsiderationes. sed quādo ꝓsi
deratur pncipium in ordine ad ꝓclusionē. est eadem cōsi
deratio vtriusq;. sicut fit in syllogisando ¶ Ad .iiij. dōm
Ad 4 q finis ⁊ id qd est ad finem sunt vnū obiectū inq̄tū ꝓsi-
derat vnū in ordine ad aliud

Decimoquinto queri-
j tur. Vtrū electio sit actus volūtatis ¶ Et vi
detur q nō. sed rōnis. Ignorātia em̄ nō est volūtatis. sz
rōnis. sed ꝑuersitas electionis ignorantia quedā est. vñ
dmis malus dicitur esse ignorans ignorātia electōnis. vt
2 patz in .iij. ethi. ergo ⁊ electio rōnis est. ¶ Ꝓtere. Sicut
ad rōnem ptinet inquisitio ⁊ argumentatio. ita etiā con
clusio. sed electio est quedā ꝓclusio ꝓsilij. vt patz in .iij. ⁊
vij. ethi. cum ergo consilū sit rōnis. ⁊ electio est rōnis
3 ¶ Ꝓte. Secōm phm. vij. ethi. principalitas virtutis mo
ralis in electione ꝓsistit. sed sicut dicit in .vi. ethi. id qd est
prudentie in virtutib; moralib; est principale qd formali
ter ꝓplet rōnem virtutis. ergo electio ptinet ad pruden-
4 tiam. sed prudentia est in rōne. ergo ⁊ electio. ¶ Ꝓtere.
Electio discretionē quādā importat. sed discretio rōnis
Cōtra est. ergo ⁊ eligere.
¶ Sed ꝓtra est q eligere est duob; ꝓpositis vnū alte-
ri preoptare. vt ꝑz per Damas. sed optare est actus volū
tatis ⁊ nō rōnis. ergo ⁊ eligere. ¶ Ꝓte. phus dicit. iij.
ethi. q electio est desiderū preconsiliati. sed desiderū est
volūtatis. ergo ⁊ electio.
R/o ¶ Responsio dōm. q electio in se habet aliquid volū
tatis et aliquid rōnis. Vtrū aūt sit actus ꝓprie volūtat;
vel rōnis. phus videtur relinquere sub dubio in .vi. eth.
vbi dicit q electio vel est appetitus intellectiu⁹. id est ap-
petitus in ordine ad intellectū. vel intellect⁹ appetitiuus
id est intellectus in ordine ad appetitum. Primū autem
verum est. sz q sit actus voluntatis in ordine ad rōnem
¶ Q; em̄ sit directe actus volūtatis patz ex duob;. Pri
mo ex ratione obiecti. qz ꝓprium obiectum electionis est
id quod est ad finem. qd pertinet ad ratiōem boni. qd est
obiectum volūtatis. nam bonū dicitur ⁊ finis vt hone-
stum vel delectabile. ⁊ qd est ad finem vt vtile. Secūdo
ex rōne illius act⁹. electio em̄ est vltima acceptio qua ali-
quid accipitur ad ꝓsequēdum. qd quidem non est ratio
nis. sed volūtatis. Nam quātumcūq; rō vnū alteri ꝓfe-
rat nōdum est alteri vnū preacceptum ad operandum.
quousq; volūtas inclinetur in vnū magis q̄ in alterum.
non em̄ volūtas de necessitate sequitur rōnem. Est tamē
electio actus volūtatis nō absolute. sed in ordine ad rō-
nem. eo q in electōne apparet id qd est proprium rōnis
sz pferre vnū alteri vel preferre. qd quidem in actu vo-
luntatis inuenitur ex impressione rōnis. inq̄tum sz ipa
rō ponit volūtati aliquid. nō vt vtile simpliciter. sed vt
vtilius ad finem. Sic ergo ꝑz q volūtatis actus est vel-
le. eligere. ⁊ intendere. sed velle prout ratio volūtati ꝓpo-
nit aliquod bonū absolute. siue sit per se eligendum vt fi
nis. siue ꝓter aliud. vt quod est ad finem. vtrūq; em̄ vel
le dicimur. sed eligere est actus volūtatis fm q rō ꝓponit
ei bonum vt vtilius ad finem. intendere vero fm q rō
ꝓponit ei bonū vt finem.
¶ Ad pmū ergo dōm. q ignorantia electioni attri Ad .i.
buitur q̄tum ad id qd habet de rōne. ¶ Ad secūdum di Ad 2
cendum. q practice inquisitionis est duplex cōclusio. vna
que est in ratione. sz sentētia. que est iudicium de cōsilia
tis. Alia vero q̄ est in voluntate. ⁊ hmōi est electio. Et
dicitur ꝓclusio per quādam similitudinem. qz sicut in spe
culatiuis vltimo statur in ꝓclusione. ita in operatiuis vl
timo statur in operatione. ¶ Ad .iij. dōm. q electio est Ad 3
principale in virtute morali ⁊ ex parte eius qd habz de vo
lūtate. vtrūq; em̄ requiritur ad rōnem virtutis moralis.
Et dicitur electio pncipale respectu exterioꝝ actuū. vñ
non oportz q electio sit actus prudētie totaliter. sed par
ticipat aliquid prudentie sicut ⁊ rōnis. ¶ Ad .iiij. dōm. Ad 4
q discretio inuenit in electōe fm q ptinet ad rōnem. cui⁹
ꝓprietatē sequitur volūtas in eligendo. vt dictū est.

¶ Materia .xxiij. De vo
luntate dei

Questio xxiij. de vo
luntate dei. Et habet octo questiones. Pri
ma. vtrū deo ꝓpetat volūtatem habere Se
cūda. vtrū volūtas diuina possit distingui per antecedēs
et ꝓsequens. Tercia. vtrum volūtas diuina ꝓuenienter
diuidatur per volūtatem beneplaciti ⁊ volūtatem signi
Quarta. vtrum deus de necessitate velit quicquid vult
Quinta. vtz diuina volūtas reb; volitis necessitatē ipo
nat. Sexta. vtrū iusticia in reb; creatis dependeat ex sim
plici diuina volūtate. Septima. vtrū teneamur ꝓforma
re volūtatē nostram volūtati diuine. Octaua. vtrum te-
neamur conformare volūtatem nostram volūtati diuine
in volito. vt sz teneamur velle hoc qd scim⁹ deū velle